№ 74 Oplata pocztowa uiszczona ryczaltem פּרייז 20 גראָשען Lodzer Tageblat

לאָדזשער טאַגעבלאַט

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאַווער 16. טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57, פון אַדמיניסטראַציע 47 || מאָנטאַג, כ"ד אדר ב' תרפ"ז || 28 marca 1927 r. || צוואַנציגסטער יאָהרגאַנג.

די רעכטע וועלען אָפּגעבען אַ פּעטיציע צום פּרעזידענט צו עפענען די אויסערגעוועהנליכע סעסיע פון סיים.

וואַרשאַ, 27. מערץ (טעלעפאָניש) אין די פּאָליטישע קרייזען איז מען אין דער מיינונג, אַז די אויסערגעוועהנליכע סעסיע פון סיים וועט פריהער פון נאָך פּסח ד. ה. סוף חודש אַפּריל, נישט צונויפגערופען ווערען. מען זאָגט זיך אויך אַרויס, אַז אויב דאָס צונויפרופען פון דער סעסיע וועט ווערען אָבגעשלעפּט, וועלען געוויסע סיים-גרופען אַרויסטרעטען מיט אַ פּעטיציע צום מלוכה-פּרעזידענט, אַז ער זאָל עפענען דעם סיים. לויט דער קאָנסטיטוציע מוז אַזאַ פּעטיציע זיין פאַרזעהן מיט אַ דריטעל אונטערשריפטען פון דער גאַנצער צאָהל דעפּוטאַטען און סענאַטאָרען. די וואַרשעווער רעכטע צייטונגען זאָגען זיך אַרויס, אַז אַזאַ צאָהל אונטערשריפטען וועט זיך אָהן שום ספק געפינען.

פינאַנץ-מיניסטער איז געגען ביליגע אויסלענדישע פּעסער.

ער איז בלויז פאַר הנחה-פּעסער פאַר סוחרים.

וואַרשאַ, 27 מערץ (טעלעפאָניש) דער פּראָיעקט פון די זאַך-קענער פון עקאָנאָמישען קאָמיטעט פון מיניסטעריען-ראַט האָט אַריינגעטראָגען אַ פּראָיעקט צו פאַרביליגערען דעם פּרייז פון אויסלענדישע פּעסער. געגען דעם דאָזיגען פאָרשלאַג איז גאַנץ ענערגיש אַרויס דער פינאַנץ-מיניסטער, וועלכער האָט אין דער פראַגע אַ דעצידירענדע שטים. אַלס מאָטיוו געגען דעם פאַרביליגערען פון די פּעסער גיט דער מיניסטער אָן דאָס, וואָס ער האָט מורא פאַר אַ צו גרויסען אַבפלוס פון וואַלוטע קיין אויסלאַנד. לויט זיין מיינונג וועט מען דאָס קאָנען אַדורכפיהרען ערשט דאַמאָלס, ווען די פּוילישע פינאַנצען וועלען זיך שוין האָבען פולקאָם סטאַביליזירט, וואָס וועט, לויט דעם מיניסטער'ס מיינונג, וואַהרשיינליך, שוין אין די נאָהנטסטע פאַר חדשים זיין אַ געשעהענער פאַקט.

דאַגעגען איז דער מיניסטער מסכים אויף אַרויסצוגעבען הנחה-פּעסער צו 25 זל. פאַר סוחרים.

קאָנפערענץ פון די קהלות אין פּרייסען.

בערלין, 27. מערץ (טעלעגראַפיש דורך יט"אַ) דאָ האָט זיך געעפענט די דעלעגאַטען-קאָנפערענץ פונ'ם פאַרבאַנד פון די פּרייסישע קהלות.

פּוילישע סחורות אין ליטא

וועלען ניט בעשטייערט ווערען מיט אַ הויכען צאָל.

קאָוונאַ, 27 מערץ (א. ה.) די ווירטשאַפטליכע קאָמיסיע פון קאָוונער סיים האָט אָבגעוואָרפען דעם פאָרשלאַג פון פינאַנץ-מיניסטער וועגען אַרויפלעגען אַ צאָל פון 300 פּראָצענט אויף סחורות, וואָס ווערען אַריינגעפיהרט פון שכנות'דיגע מלוכות (לייען: פּוילען. די רעד.)

לאַטוויש-ליטווישע דערנעהענטערונג.

קאָוונאַ, 27 מערץ (א. ה.) די היגע צייטונגען ווידמען גרעסערע אַרטיקלען דער פראַגע וועגען אַ לאַטוויש-ליטווישער דערנעהענטערונג.

צוויי צייטונגען שטעלען פעסט, אַז צוליב דעם, וואָס די נאַציאָנאַל-פּראַקטישע אינטערעסען פון ליטע און לאַטוויע און די טעריטאָריעלע פּראָבלעמען שוין ווייטער אין קראַפט, איז אַזאַ דערנעהענטערונג איצט געוואָרען אַ נויטווענדיגקייט. די צייטונגען דריקען זיך אויס, אַז די איינציגע שטערונג דערצו איז נאָר געוועזען דאָס, וואָס לאַטוויע איז ביז איצט געוועזען אָפּהענגיג פון דער פּוילישער פּאָליטיק.

די רעגירונג אַרבייט איבער איהרע פּראָיעקטען וועגען די זעלבסט-פערוואַלטונגען.

וואַרשאַ, 27. מערץ (טעלעפאָניש) אין אינערען-מיניסטעריום ווערט איצט אין אַ גאַנץ שנעלען טעמפּאָ אויסגעאַרבייט געזעץ-פּראָיעקטען וועגען די זעלבסט-פערוואַלטונגען. עס איז וואָכס וואַהרשיינליך, אַז נאָכדעם, ווי די רעגירונג וועט שוין האָבען געענדיגט איהרע אַרבייטען איבער די דערמאָנטע פּראָיעקטען, וועט זי זיי פאָרלעגען דעם סיים אויף דער אויסערגעוועהנליכער זיצונג.

קאָנסאָלידאַציע פון דער ציוניסטישער טעטיגקייט אין פּוילען.

וואַרשאַ, 27. מערץ (טעלעפאָניש דורך יט"אַ) מיט דער בעטייליגונג פון ד"ר שמריהו לעווין איז דאָ אָבגעהאַלטען געוואָרען אַ זיצונג פון ציוניסטישען קאָמיטעט, אויף וועלכער עס איז בעשלאָסען געוואָרען די פראַגע וועגען דער קאָנסאָלידאַציע פון דער ציוניסטישער טעטיגקייט אין פּוילען.

פּראָפ. ח. ווייצמאַן אָבגעפאָהרען קיין לאָנדאָן.

זיין געזעגענונגס-בריף צו די אַמעריקאַנער יודען.

ניו-יאָרק, 27. מערץ (טעלעגר. דורך יט"אַ) פאַר זיין אָבפאָהרען פון אַמעריקאַ האָט פּראָפ. חיים ווייצמאַן צוגעשיקט אַ געזעגענונגס-בריף צו די אַמעריקאַנער יודען.

אין'ם בריף שטעלט ווייצמאַן פעסט, אַז ער איז פולשטענדיג צופרידען מיט'ן רעזולטאַט פון זיין בעזוך אין אַמעריקאַ און ער רופט די ציוניסטען ווייטער צו אַרבייטען אָפּפערוויליג לטובת א"י, כדי צו בריינגען צו פערווירקליכונג פון אַלע יודען פאַר'ן אויפבוי פון ארץ-ישראל.

צוזאַמען מיט ווייצמאַנ'ען איז אויך מיטגעפאָהרען קיין לאָנדאָן לואי ליפּסקי.

רב הכולל אין ענגלאַנד וועט האַלטען אַ דרשה אין אַ קירכע.

לאָנדאָן, 27. מערץ (טעלעגר. דורך יט"אַ) ווי די היגע צייטונגען זאָגען מודיע, וועט דער רב הכולל אין ענגלאַנד, ד"ר הערץ, האַלטען דעם 3. אַפּריל אַ פּרעדיגט אין אַ קריסטליכער לאָנדאָנער קירכע.

די טעמע פון זיין פּרעדיגט וועט זיין: „דער תנך אַלס אַ בוך".

דאָס איז דער ערשטער פאַל אין לאָנדאָן, אַז אַ ראַבינער זאָל האַלטען אַ פּרעדיגט אין אַ קירכע.

בעטהאָווען-פייערונג אין דער ירושלימ'ער אוניווערזיטעט

ירושלים, 27. מערץ (טעלעגראַפיש דורך יט"אַ) דער ירושלים'ער מוזיק-פעראיין צוזאַמען מיט'ן העברעאישען אוניווערזיטעט האָבען איינגעאָרדענט אַ פייערונג לכבוד דער 100-טער יאָהרצייט פון בעטהאָווען.

אין זאַל פון דער העברעאישער אוניווערזיטעט איז פאָרגעקומען אַ גרויסער בעטהאָווען-קאָנצערט, אין וועלכען ס'האָט אָנטייל גענומען אַ גרויסער עולם.

אַדוואָקאַט גרוזענבערג אַרויסגערופען אויף אַ דועל

דעם שעף פון יודישען בילדונגס-דעפּאַרטאַמענט אין לעטלאַנד

ריגע (יט"אַ) אין די היגע יודישע געזעלשאַפטליכע קרייזען ווערט אַ סך גערעדט וועגען פאָלגענדען סקאַנדאַל-אינצידענט, וואָס איז פאָרגעקומען צווישען דעם בערימטען אַדוואָקאַט אָסקאַר גרוזענבערג, וועלכער וואוינט שוין זייט אַ לענגערער צייט אין ריגע, און דעם דירעקטאָר פון יודישען בילדונגס-דעפּאַרטאַמענט אינזש. לאַנדאַ.

נישט לאַנג צוריק איז געקומען קיין ריגע האַלטען פאָרטראַגען דער בעקאַנטער רוסישער פּראָפעסאָר מיאַקאָטין. נאָכ'ן האַלטען די בעשטימטע צאָהל פאָרטראַגען איז געפּלאַנט געוואָרען איינצואָרדנען נאָך אַ פאָרטראַג פון פּראָפ. מיאַקאָטין וועגען די דעקאַבריסטען. וועלענדיג איינשפּאַרען געלד האָט אַדוו. גרוזענבערג — מיאַקאָטינ'ס אַן אַלטער קאָלעגע — זיך געווענדעט צו אינזש. לאַנדאַ מיט דער בקשה ער זאָל בחנם אָבגעבען דעם לאָקאַל פון יודישען קלוב (וואו אינזש. לאַנדאַ איז פאָרזיצער). אינזש. לאַנדאַ האָט דערויף געענטפערט, אַז דער יודישער קלוב איז אָרים און קען זיך נישט ערלויבען אַזאַ לוקסוס, ווי אָבצוגעבען אַ לאָקאַל אָהן אַ בעצאָהלונג. דער דאָזיגער ענטפער האָט שטאַרק אויפגעבראַכט גרוזענבערג'ן. אַ וואָרט פאַר אַ וואָרט ביז עס איז דערגאַנגען אַזוי ווייט, אַז גרוזענבערג האָט שטאַרק אין כעס פערלאָרען די וואָלונג.

און אַ ווייל שפּעטער איז צו אינזש. לאַנדאַ געקומען איינער פון די אָנגעזעהענסטע ריגער דעפּוטאַטען און זיך פאָרגעשטעלט אַלס סעקונדאַנט פון אַדוו. גרוזענבערג, וועלכער רופט אַרויס דעם אינזש. לאַנדאַ אויף אַ דועל. דער לעצטער האָט זיך אָבער פון דעם קאָמעדיאַנטיש אָבגעזאָגט.

אין צוויי וואָכען אַרום האָבען מיר שוין פּסח

און אין קהלה שטיבעל אַמפּערט מען זיך נאָר אַלץ וועגען דער פּסח-אַקציע.

ענדליך איז שוין מיט מזל בעשטימט געוואָרען 75 טויזענד זל. אויפ'ן ראָזינען צוועק.

(ג) געכטען איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון קהלה-ראַט. נאָכדעם ווי דער פּרעזעס ה' בורזינער האָט געעפענט די זיצונג האָט ער מיטגעטיילט, אַז אויפ'ן אָרט פון רעזיגנירטען ראַט-מיטגליד אינזש. פּראַשקער געהערט אַריין אין קהלה ראַט רעד. עמנואל האַמבורסקי. דער פּרעזעס האָט הערצליך פאַרגעשטעלט דעם נייעם מיטגליד פאַר'ן קהלה-ראַט.

דערויף איז דער ראַט צוגעטרעטען צו בעטראַכטען דעם ענין פון דער פּסח-הילפס-אַקציע. פערשטעהט זיך, אַז די פראַגע האָט געבראַכט צו אַ לענגערער דיסקוסיע מיט פאַרוואורפען, מיט אויסזאַגען פון חרר, פון קריטיקירען די אַלטע און נייע מעהרהייט, מיט אַרויפוואַרפען די פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר די אומגעלומפּערטע מעשים פון דער קהלה פון איינער צו'ר אויפ'ן אַנדערען. אַ חייז דעם האָט אויך נישט געפעהלט דאָס קאַפּיטעל, וואָס ווערט בעצייכענט מיט'ן נאָמען: פּערזענליכע אַנגריפען, שפּייען אין פּנים זיך און די אַנדערע און מיט פּראָטעסטען געגען דער רעאַקציאָנערער פּאָליטיק, מיט קאָמענטאַרישע אַרויסטרעטונגען געגען דעם ווילען צו שטיצען די יודיש-וועלטליכע שולען.

דער פאָרזיצענדער ה' בורזינער איז בײַ דעם אַלעם אַ זעהר צוגעלאָזענער מענש, האָט נישט קיין האַרץ צו שטאַרק צו רעאַגירען אויפ'ן אַנטי-פּאַרלאַמענטאַריזם פון די „יודישע פּאַרלאַמענטאַריער" און ער האָט זיך כסדר געבעטען רחמים. מען זאָל זיך צוגייען נאָר צו'ר פיהרען די פּסח-אַקציע כאָטש פאַר אַ סומע פון 75 טויזענד זל. אַ חוץ קאָמען אויף די בעשטימטע סובסידיעס.

לכוף איז דעם פּרעזעס בורזינער געלונגען איבערצורעד'ן די פּערבימערטע „אגודה"-פאַרשטעהער, אַז זיי זאָלען כדי צו זיין צוציהלינגען זיך אַ ביסעל בײַ דער מאַכט מען זאָל ערלויבען אַרויס צופיהרען די פּסח-אַקציע אין די ראַהמען פון בודזשעט פאַר'ן יאָהר 1926.

דער „אגודה"-דעפּוטאַט מונצבערג איז סענאַטאָר משנדעלסאָן האָבען זיך געשטעלט און רשות פון דער קהלה און פון דער פּריוואַטע מבטיח געווען צוציזאָגען מיט דעם ענין בײַ דער מאַכט.

IMLAR | כשר לפסח | IMLAR

בהכשר ועד הרבנים בורשה

מיר מאַכען אויפמערקזאַם אויף אונזער פּרימאַ טהעע

1) Luksusowa L 15

2) № 90 אין רויטע פּאַקונג

3) № 85 אין קילאָווע בלעכען

4) № 84 50 און 100 גראַם בלעכען

5) № 100 2 און 4 קילאָווע בלעכען

אַלע פּרימאַ זאָרטען טהעע, וואָס האָבען זיך שוין בעקאַנט געמאַכט מיט זייער פיינעם געשמאַק און גוטען אַראָמאַט. די בעסטע בעדינגונגען, ביליגע פּרייזען און רעעלע בעהאַנדלונג.

Dom Importowy Herbaty IMLAR, Warszawa

הויפּט פערקויף אין לאָדז גדאַנסקאַ (דלוגאַ) № 5

אַ וואוינונג פון 1 שטוב מיט אַ קוך

קאָן זיין אַלס טויב-לאָקאַל, ווערט געזוכט. אָפערטען אונטער „בל." אָבצוגעבען אין אַדמיניסטראַציע פון „לאָדזשער טאַגעבלאַט". 1199

עס קלינגט שוין איבער גאַנץ לאָדז,

אַז אַלע אָרט ביטעם, פּאַראַניעם, רעקורסען, אַפּעלאַציעס און אַלע געריכטס-פינאַנס-אַדמיניסטראַטיווע און קאָמונאַלע אינסטיטוציעס ווערען אָנגעשטעלט, אַמביליגסטען און אַמשנעלסטען ערלעדיגט אין ביוראָ

„פּאָלאָניאַ" אַלעיאַ 1 מאַי 7.

וויכטיגע בעמערקונג: טעגליך פון 5 ביז 7 ווערען ערטיילט עצות און אָנווייזונגען אין אַלע שטייער-אָנגעלעגענהייטען דורך ה' לעאָן שווייצער. — איבערזעצונגען: האַנדעלס- און פּריוואַט-קאָרעספּאָנדענץ, קאָנטראַקטען. — פּראָטעסטירטע וועקסלען ווערען אָנגענומען אויפצומאַנען מיט אייגענע קאָסטען.

אַכטונג צייטונגס-פערשפּרייטער!

היינט מאָנטאַג, דעם 28 מערץ, פּינקטליך 8 אָוונט, קומט פאַר אין לאָקאַל, פּעטריקאָווער 66,

אַ דרינגענדע פערזאַמלונג

מיט דער בעטייליגונג פון אַ פאָרשטעהער פון קולטור-ליגע מיט פאָלגענדען טאָג-אָרדנונג: 1) פערלויף פון שטרייק, 2) דער טעטיגער טעלעפּאָנישער בעריכט פון וואַרשאַ.

צוליב דער וויכטיגקייט פון דער זאַך ווערען אַלע חברים געבעטען פּינקטליך אונבעדינגט צו קומען. קיינער טאָר נישט פעהלען.

די פערוואַלטונג פון פּראָפ. צייטונגס-פערשפּרייטער-פעראיין אין פּוילען, אָפּט. אין לאָדז.

Dr. M. GOLDFARB

זאַוואַדזקאַ 18. טעלעפאָן 19-53.

הויט- האָר- און געשלעכטסקראַנקהייטען

נעמט אָן פון 9—12 פאַרמ. און 5—8 אָוונט.

פאַר אונבעמיטעלטע — פּרייזען ערמעסיגט.

Dr. med. Ludwik Rapeport

P. Narutowicza 25 (דזשעלנאַ) Tel. 44-10

ספּעציאַליסט פאַר נערווען, בלאַז- און האַרן-קראַנקהייטען

נעמט אָן פון 1—2 און פון 4—7 אָוונט.

Dr. Różaner

ספּעציאַליסט פאַר הויט-ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע.

היילונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען און דיאַטערמיע

Dzielna 9 (Narutowicza)

טעל. 28-98.

פון 8—10, 5—8. פרויען 3—4.

Dr. Prybulski

זאַוואַדזקאַ 1 1—ן טעלעפאָן 25-38

ווענערישע האָר- און הויט-קראַנקהייטען, מענער-שוואַכען

בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האָר-אויספאַל) און רענטגען-שטראַהלען.

נעמט אָן פון 9—1 דאַמען אָפ. און 4—8: פון 4—5.

Dr. med. Braun

ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט-און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער שוואַכע.

בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האָר-אויספאַל)

23 פּאָלודניאָוואַ 23

טעל. 40-26

נעמט אָן פון 8—11 און פון 5—8 ד. אָוונט

אַ מאָדערן

לוקסוס-צימער

פון 2 מעבעל ווערט געלעגענהייטליך געזוכט. יעלעפאָנירען 31-86.

שטיצט דעם הילפס־פעראיין „תומכי אורחים" פאמארסקא 18 וועלכע ארדענט א איין גרויסע פסח־אקציע

די איירָאפּעער אנטלויפען פון כינע.

אלע אמעריקאנער בירגער זענען שוין ארויסגעפאהרען פון נאנקין

אלע איירָאפּעער ארויסגעפאהרען פון נאנקין.

2 ענגלישע אפיצירען דערשאסען געוואָרען דורך די קאַנטאָנער

לאנדאן, 27. מערץ. (אטע) די ענגלישע מאַכט האט ארויסגעגעבען א באַפעהל צו אלע ענגלישע בירגער אין נאנקין, ווערמען אויפהאלט נאָך איז נים איבריג געוויזן, אז זיי זאלען ארויספאהרען פון שטאט. נאנקין איז אויף גאנץ אפגערוימט געוואָרען פון אויסלענדער. צוויי ענגלישע אָפיצירען, וואס זענען פרייוויליג געבליבען אין שטאט כדי אויסצופארשען די לאגע, זענען דערשאסען געוואָרען דורך א פּאטראל פון דער קאנטאָנער ארמעע.

לאנדאן, 27. מערץ (אטע) זונטאג פריה זענען עוואקואירט געוואָרען צוויי פּראָיעקטן און קינדער פון דער וועסטער ראַטע. אונטער א וואך פון קאנטאנער מיליטער האט מען זיי אפגעפיהרט צו דער ערשטער וואך פון די ענגלישע מאטראָזען, וועלכע האבען זיי דערנאך צוגעפיהרט צום ברעג. אין דער שטאט געפינט זיך שוין איצט נישט קיין איין אמעריקאנישע פאמיליע.

שאנכאי, 27. מערץ. (פא"ט) פון יאפאנישע קוועלען מעלדעט מען, אז די קאנטאנער האבען אין נאנקין פערברענט א קאטאלישע קורכע.

פאריז, 27. מערץ. (פאט) אין צענטער פון דער פראנצויזישער קאנצעסיע איז אויסגעבראכען א שרעקליכע שרפה, וואס האלט זיך אין איין פערברענען. די סבּות זענען אומבאוואוסט.

5 יאפאנישע קרייסערס זענען ארויסגעשוואומען פון פארט־ארטור קיין נאנקין.

אלע אמעריקאנער בירגער אנטלויפען פון כינע.

לאנדאן, 27. מערץ. (פאט) הגם אין שאנכאי און אין נאנקין איז א דאנק דער אנוועזענהייט פון ענגלישען און אנדער איירעפעאישען מיליטער איינגעטרעטען אן ענדערונג צום בעסערען, באווייזען אבער דאך די לעצטע ידיעות, אז אויף זעהר פיל ערטער לענגאויס דעם טייך יאנגטסע דראָהט דער איירעפּעאישער בעפעלקערונג א גאנץ ערנסטע געפאהר. די אמעריקאנער מאכט האט ארויסגעגעבען א באפעהל צו עוואקואירען אלע אמעריקאנער בירגער פון די געגענדען, וואס זענען בעדראָהט דורך דער קאנטאנער ארמעע, נישט אויסשליסענדיג זאגאר האנקאו און קאנטאן מיט דעם אויסנאהם פון שאנכאי.

רעוואלוציע אין אלבאניען.

פאריז 27 מערץ (פאט) אין פראנצויזישען אויסערן־מיניסטעריום איז היינט דערהאלטען געווארען א ידיעה, וועלכע בעשטעטיגט, אז אין אלבאניען איז אויסגעבראכען א רעוואלוציע געגען אכמעט זאגו.

יוגאסלאוויען וועט זיך שטיצען אויף ענגלאנד.

בערלין, 27 מערץ (אטע) „גערמאניא" מעלדעט פון בעלגראד, אז אלס רעזולטאט פון דער אינטערנאציאנאלער אויספארשונג וועט זיין די קאנסאלידאציע פון די בעציהונגען אויפ'ן באלקאן.

אלע יוגאסלאווישע פארטייען זענען מסכים מיט די פאלגענדע 3 פונקטען פון דער אויסערן־פאליטיק:

1) א בונד מיט בולגאריען, 2) אויף דער ענגלישער אריענטאציע און 3) גוטע בעציהונגען מיט פוילען. די רעדע פון יוגאסלאווישען אויסערן־מיניסטער האט געמאכט א גוטען איינדרוק אין ענגלאנד. די ענדערונג פון טאן אין דער ענגלישער פרעסע איז דער בעסטער בעווייז דערצו.

סאקראטעס פאר'ן גריכישען געריכט אין 20. יאהרהונדערט.

אטען, 27 מערץ (סט.) דער גריכישער אדוואקאט פאראדאפולאס האט אפגעגעבען א ביטע צום העכסטען געריכט אין אטען, אין וועלכער ער פערלאנגט נישט מעהר און נישט וועניגער ווי דורכצופיהרען א רעוויזיע פון פראצעס, וואס איז מיט... 2,200 יאהר צוריק פערפיהרט געווארען געגען גרויסען גריכישען פילאזאף סאקראטעס. דאס געריכט האט מסכים געווען צו דער רעוויזיע.

דעלעגאציע פון ארץ־ישראל אויף די זיצונגען פון ציונ. עקזעקוטיוו און גרויסען אקציאנס־קאמיטעט

ירושלים, 27. מערץ (טעלעגראפיש דורך יט"א) שפרינצאק, דיזענהאף און האנטקע זענען ארויסגעפאהרען קיין לאנדאן, כדי זיך צו בעטייליגען אין דער אויסערארדענטליכער זיצונג פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע, וואס קומט פאר דעם 6־טען אפריל.

די זעלבע וועלען זיך אויך בעטייליגען אין דער זיצונג פון גרויסען אקציאנס־קאמיטעט, וואס קומט פאר אין מאי־חודש אין בערלין.

ארעסטירטער דעפוטאט האלאוואטש טרעט ארויס פון נ.פ.ר.

ווארשא, 27. מערץ (טעלעפאניש) דער דעפוטאט „האלאוואטש" וועלכער איז אין זיין צייט ארעסטירט געווארען מיט אנדערע 4 דעפוטאטען פון דער ווייסרוסישער „הראמאדע" האט ערקלערט, אז ער טרעט ארויס פון נ.פ.ר.

מארגען קומט קיין ווארשא די פוילישע דעלעגאציע וואס איז געפאהרען קיין אמעריקא מכח דער הלואה

ווי מיר דערוויסען זיך, וועט די פוילישע דעלעגאציע, וואס פיהרט די פארבערייטונגס־ארבייטען אין אמעריקא צו די אונטערהאנדלונגען וועגען א הלואה און וואס בעשטעהט פון די ה"ה: מלינארסקי און פראף. קושזשאנאווסקי, — דינסטאג קומען קיין ווארשא און אפגעבען א בעריכט וועגען רעזולטאט פון דער רייזע דעם פינאנץ־מיניסטער.

וואהל־רעגולאמין צום 15־טען ציוניסטישען קאנגרעס.

לאנדאן, 27. מערץ (טעלעגר. דורך יט"א) די ציוניסטישע עקזעקוטיווע האט שוין צוזאמענגעשטעלט דעם וואהל־רעגולאמין צו די וואהלען פונ'ם פארשטעהענדען 15־טען ציוניסטישען קאנגרעס.

דער וואהל־רעגולאמין איז שוין פונאנדערגעשיקט געווארען צו אלע ציוניסטישע לאנדעס־ארגאניזאציעס.

עקס־קייזער ווילהעלם חלומ'ט נאך אלץ וועגען דער קרוין.

בערלין, 27. מערץ. (אטע) ארומרעדענדיג דעם בריף פון דייטשען פאליטיקער בראון צום קאנצלער מארקס וועגען דער געפאהר פון ווילהעלם'ס צוריקקעהר קיין דייטשלאנד, זאגט זיך „וועלט אם מאנטאג" ארויס, אז פון דעם פאקט, וואס אזא פאליטיקער ווי בראון מישט זיך אריין אין דעם ענין, קאן מען דרינגען, אז די געפאהר איז באמת גרוים, ווייל ווילהעלם'ס איצטיגע פרוי, הערמינא איז זעהר אנ'ענערגישע פערזאן, וואס שטעלט זיך נישט אפ פאר קיין שום זאך, אנטוויקלענדיג א ברייטע אקציע פאר דעם צוריקקעהר פון איהר מאן אנצוטון די קייזערליכע קרוין אויפ'ן קאפ.

שרעקליכער טויט פון א יודיש יונגעל אונטער די רעדער פון א אויטאמאביל

(!) נעכטען 11 א זייגער פארמיטאג, געהענדיג צוריק פון דער שולע אויף פילנאצנא 24, האט דער 9־יעהריגער יאנקעל קאמינסקי, פולנאצנא 20, געוואלט אריבערגעהן די גאס. פלוצלונג איז אנגעקומען צו פאהרען א [illegible] אויטאמאביל און דעם יונגעל פערשטעלט דעם וועג. דאס יונגעל האט זיך דערשראקען און געוואלט אריבערלויפען די גאס. ער האט דאס אבער נישט בעוויזען צו טון. איידער וואס און ווען איז דער אויטא אריין אויף איהם, אומווארפענדיג איהם אויף די שטיינער פון ברוק.

דאס יונגעל האט מען ארויסגעצויגען פון אונטער די רעדער פון אויטא אין שווער־פערוואונדעטען.

דער זעלבער אויטא, וועלכער האט איהם איבערגעפאהרען, האט דאס יונגעל נאכ'דעם, ווי די ארויסגערופענע פאגאטאוויע האט איהם ערטיילט די ערשטע הילף, אפגעפיהרט אין א שטארק שלעכטען צושטאנד אין פאזנאנסקי'ס שפיטאל, וואו ער האט אין יסורים אויסגעהויכט די נשמה.

געגען שאפער איז צונויפגעשטעלט געווארען א פראטאקאל.

מיט דער לויה בעשעפטיגט זיך „חסד של אמת".

שרפה אין א פאבריק אויף וויסאקא 7

נעכטען אווענד איז אויסגעבראכען א שרפה אין דער [illegible] אויף וויסאקא 7. אויפ'ן ארט פון דער שרפה איז תיכף אנגעקומען די [illegible] און 4־טע אבטיילונג פון די פייערלעשער, וועלכע האבען אונטערגענומען אנ'ענערגישע רעטונגס־אקציע און אין משך פון א קורצע צייט איז די שרפה געווארען איינגעשטילט. די שאדענס זענען אונבעדייטענדע. די סבה פון דער שרפה איז נאך ביז איצט נישט פעסטגעשטעלט געווארען.

אכטונג
צייטונגס־פערשפרייטער און לעזער־פובליקום —!!

פארינען זונטאג, איז ארויסגעבראכען א שטרייק געגען „היינט"־„מאמענט" מיר פאדערען אויף אלע צייטונגס־פערשפרייטער נישט צו פערשפרייטען די דערמאנטע צייטונגען ביז זיי וועלען נאכקומען אונזערע גערעכטע פאדערונגען.

גלייכצייטיג וענדען מיר זיך אויך צום לעזער־פובליקום, אז זיי זאלען נישט קויפען די אויבענדערמאנטע צייטונגען בשעת'ן שטרייק־בראכערס ביז אונזערע גערעכטע פאדערונגען וועלען בעריקזיכטיגט ווערען.

מיט אכטונג
די פערוואלטונג
פון פראפ. פעראיין פון צייטונגס־פערשפרייטער
אין פוילען—אבטיילונג אין לאדז.

אלע יודען
ערלעדיגען זייערע רעכטס־קאנסולטאנטען־ארבייטען אינם לאנגיעהריגען קאמפעטענטען־ביורא
זינגער, זאכאדניא 36
פרענט, פארטער.

צו קבלת שבת ביים גערער רבין אין פאביאניץ

פיל טויזענדער חסידים פון לאדז און פון גאנץ פוילען זענען אויף שבת געקומען קיין פאביאניץ, זיך משמח זיין אויף דער חתונה פון גערער רבינ'ס איניקעל.

(פון אונזער ספעציעלען קארעספאנדענט).

פרייטאג האבען מיר געשריבען, אין שייכות מיט דער חתונה־בעשרייבונג פון גערער רבינ'ס איניקעל אין פאביאניץ, אז די גאנצע שמחה פון דער חתונה וועט זיין ערשט שבת — און אזוי איז עס טאקי געווען.

שוין דאנערשטאג פארנאכט האט אנגעהויבען אנקומען יודען אויף קליינשטעטלדיגע פורען, אויף די באהנצוגען און מיט טראמווייען. אלע מידע, פערהארעוועטע, זוכען קודם־כל אויף אין דער „אגודה", וואהען וואס עס הערט זיך, וואו דער רבי וועט דאווענען. דערנאך ערשט זענען זיי געלאפען זוכען, וואו מ'וועט דעם קאפ קאנען אהינלעגען, וואו מ'וועט קאנען עפעס עסען... און עס איז געגאנגען א גאנג. מיט א ביסעלע מיה האט מען געפונען א קרוב, א גואל און סתם א מכניס־אורח.

נאך אנדערש איז שוין געווען פרייטאג. די יום־טוב'דיג בעשטימטע חסידישע גאס, איז פערוואנדעלט געווארען אין א גרויסען שוהל־הויף: חסידים אין שטריימלעך און זיידענע קאפאטעס זענען געשפאצירט אין מיטען גאס און — געקוקט אין הימעל אריין, געשמועסט און זיך מתוכח געווען, גלייך מ'האט שוין אלץ איבערגעטון, ווייב און קינדער פערזארגט און — זאל זיין יום־טוב אויף דער יודישער גאס.

דערצו איז אין גאס יעדע פאר מינוט אנגעקומען פרישע נייעס:

— חזקל שנייערסאן איז געקומען מיט זיינע בחורים!

— משה גדליה שלעפט זיך דא, די „כלי" אויף שבת...

— האסט געהערט די נייעס? אין דער פושעגער גאס איז איצט אנגעקומען א פיהר מיט וואלבאזשער.

און דערויף:

— מיט'ן יעצטיגען צוג וועלען קומען א סך ווארשאווער און גערער.

אלזא, איהר הערט: ס'וועלען אנקומען א סך ווארשאווער און גערער. דערפון קאנט איהר פערשטעהן, אז גער איז געבליבען שטעהן א פער'יתום'טע שטאט, מיט ליידיגע קלויזען, מיט ליידיגע קראמען און הייזער מיט לייטער ווייבער און קינדער; אזוי ווי דער רבי שליט"א האט זיך גאר ארויסגעריסען פון גער, איז כמעט דער גאנצער עולם חסידים, וואס איז געקומען אויף פורים קיין גער מיט איהם מיטגעפאהרען. א חוץ דעם זענען מיטגעקומען דאס רוב פון רבי'נס מקורבים און סתם גערער חסידים.

עס זענען זיך צונויפגעפאהרען קיין פאביאניץ גערער חסידים פון קאליש, פון פלאצק, קאלא, קאנין, טורעק, זדונסקא־וואליא, פון ווארשא, פון קיעלצע, פון לאוויטש און פון אנדערע שטעט און שטעטלעך. אונזער לאדז האט, פערשטעהט זיך, אויך נישט געלאזט זיך פערשעהמען. לאדז האט זיך טאקע שטארק געלאזט אנזעהן.

פערשטעהט זיך, אז פאביאניץ די שטאט, איז אינגאנצען משנה־צורה געווארען. שוין בלויז צוליב דעם דאזיגען פערשידענפארביגען עולם יודען, אהן עין־הרע, וואס האט זיך וואס ווייטער אלץ מעהר זיך פערגרעסערט.

א טומעל רוהר האט זיך געטאן אונ'ם עולם, ווען עס איז פלוצלינג אנגעקומען די ידיעה, אז ר' יאסעלע לענטשיצער איז אנגעקומען קיין פאביאניץ און ער, דער געוואלדיגער חסיד'ישער מנגן, וועט דאס דערקוויקען דעם יום־טוב'דיגען עולם מיט זיין זיס דאווענען.

— יאסעלע לענטשיצער!

— אוי, יאסעלע לענטשיצער!

און די נייעס האט ארומגעפלאנדזשעט אין די גאסען, ווי א הייליגער שפרוך און צלעמען דערפרעהט. דאס רוב חסיד'ישע בחורים'לעך מיט די פערלאזטע בערדלעך און די העלזער ארויס, האבען פון נחת זיך צולאזט און שוין אויף דער גאס אנגעהויבען זיך איינחזר'ן ר' יאסעלע לענטשיצער'ס „שטיקלעך".

די נייעס וועגען ר' יאסעלע לענטשיצער איז געווען גענוג, כדי צווישען די גרופען חסידים אויף די גאסען זאל ענטשטעהן א בעוועגונג. א טייל האט זיך דערמאנט, אז ס'איז נישט גלייך ארומצוגעהן אין פטל'ן, אנדערע האבען זיך דערמאנט, אז מען דארף נאך געהן אין מרחץ אריין.

האט זיך דער עולם טאקע ראפטים א לאז געטאן אין מקוה אריין. פון דער מקוה איז געווען סכנת־נפשות, ממש דערדריקט צו ווערען, א שטיפענדיש אויף לעבען און טויט. אנ'איבערראשונג פאר'ן עולם איז דאן געווען דאס אנקומען פונ'ם נאך וואס חתונה־געהאטען יונגענמאנטשיקעל אונ'ם שפאגעל־נייעם שטריימעלע און זיידענעם קאפאטעלע. ער האט זיך פערקליבען אין מרחץ אריין. דער צונויפגערענטער עולם האט פאר'ן חתן געמאכט א ווארע און ער איז אריין אין מקוה.

דאס מקוה־געהן האט פארגאלט אויפגעהערט. די שטעטעל'דיגע קראמען האבען זיך געשלאסען און דער עולם האט זיך געגרייט צו קבלת־שבת. א מחנה חסידים האט זיך געלאזט אויף דעם ווארשאווער גאס צום הויז, וואו דער גערער רבי שטעהט איין, כדי צו כאפען דאווענען צוזאמען מיט איהם זאל לעבען..

דער געדראנג אין הויז פון פאביאניצער רב ר' מענדעלע האט לאנג נישט אנגעהאלטען, מחמת פאליציי האט אפגעשניטען דעם שטראם פון דער מענשען־מענגע. אבער נישט קוקענדיג דערויף, וואס פאר'ן הויז פון רב א.ז געשטאנען א פאליציאנישע שמירה, האט א מאסע פון עטליכע הונדערט חסידים זיך אריינגעריסען אין הויז, כדי צו שטעהן באמש אונ'ם שאטען פון רבי'נס געשטאלט.

ענדליך, ס'איז שוין נאך מנחה און פון אויבען, פון צווייטען שטאק, גוסט זיך דאס מתיקות'דיגע קול פון ר' יאסעלע לענטשיצער, וועלכער איז מקבל שבת. זיין דאווענען לאזט זיך הערען ווארט ביי ווארט, אזוי אז דער עולם אויפ'ן הויף דאווענט מיט בציבור און האט דערביי אויך א געוואלדיגע הנאה פון ר' משה גדליה'ס גרויסען חסיד'ישען כאר, וואס בעשטעהט פון 60־יעהריגע יודען און 5־יעהריגע יונגלעך. ישראל שטיקעל איז פאר'ן עולם חצות־זום און אלץ ווערט געשלינגען און אנטשרענג־האלטען מיט בעגייסטערונג.

און כאטש דער עולם איז געשטאנען אונטער די בעלויכטעטע פענסטער און נישט געהאט די זכיה צו דאווענען אונטער איין דאך מיט'ן גערער רבי'ן שליט"א, איז פונדעסטוועגען נישט געווען קיין יחיד, וואס זאל מהרהר זיין דערויף, וואס ער האט געמוזט שטעהן אויף דער גאס און אין דעם חושך פון אומזיכער טטפל־שבת זיין.

יא, דער עולם אויפ'ן גאס האט דערפאר געהאט א פערגעניגען שכר פאר'ן דאווענען אונטערוויטען:

נאך קבלת־שבת האט דער גערער רבי ארויסגערוקט דעם קאפ און געזאגט דעם עולם אויפ'ן הויף „גוט־שבת!"

— גוט שבת, גוט שבת, רבי! — האט דער עולם אונטערגעכאפט און העכסט צופרידענע זיך פונאנדערגעגאנגען יעדער אין זיין מקום־מנוחה אריין.

יא, מקום־מנוחה'ס האט פאביאניץ בעוויזען צו שאפען דוקא א סך, און דוקא מיט דער גרעסטער ברייטהארציגקייט. נישטא קיין הויז, נישטא די יודישע שטוב אין פאביאניץ, וואס זאל היינטיגען שבת זיין געווען אהן אורח, צי ער איז א פרעמדער, צי ער איז אנ'איינענער, א קרוב.

וועגען דעם, וואס די דאזיגע יודען האבען געטאן א גאנצען שבת, און ווי אזוי זיי האבען זיך משמח געווען מיט'ן גערער רבי'ן שליט"א, וועלען מיר שרייבען אי"ה מארגען.

מע.

בעניצט דעם אבאנעמענט אויפ'ן חודש אפריל!

לאָדזשער טאָגעבלאַט

דער רעדאַקטאָר נעהמט-אָן פון 6 ביז 7 אין אָװענד.
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען װערען נישט צוריקגעשיקט.

אַדרעס: Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16"
טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57. אַדמיניסטראַציע 47.

דער פּאָליטישער הימעל.

װען דער פריהלינג קומט און פּיהלט אָן די גאַנצע נאַטור מיט האָפענונג, ערװעקט די לעבענספרייד אין דער מענשליכער נשמה און פערטרייבט די בלייערנע װאָלקענס פון דעם בלויען שהנעם הימעל, אָט אין דער שעהנסטער צייט בעװייזען זיך אויפ'ן פּאָליטישען הימעל טריבע װאָלקענס, װאָס דראָהען צו פערװוקלען די שעהנע זון.

אין װייטען מזרח רופט זיך דאָס דאָזיגע װאָלקענדעל שאַנגהאַי — אין דרום-מערב פון אייראָפּאַ הייסט עס — אַלבאַניען, אין צפון-זייט — סאָװיעט-רוסלאַנד. און װי ס'איז שוין אין דער נאַטור, פערציהען זיך אָפט די קלײנמשינקע, אין פלוג און זיך בעטיילט, װאָלקענדלעך, צו איין גרויסער כמאַרע — און די װייטע מאַסעס, װאָס בלאָנדזשען אַרום לכתחילה אויפ'ן בלויען הימעל, דאַכט זיך, ביחידות, נעמען זיך צוזאַמען, פערטרייבען די זון - שטראַהלען און רופען אַרויס אַ שטורם.

אין כינא לעבען 400 מיליאָן מענשען און פּראַקטיש קאָנצענטרירט זיך דער אינטערעס פון דער גאַנצער קולטור-װעלט אויף דעם דאָזיגען שטח. ס'איז אודאי נאָ אַ סיבה צו דער מורא, אַז דאָס קלײנע פייערל, װאָס ברענט אין שאַנכאַי, זאָל זיך נישט פערברייטערן װייטער און װייטער און זאָל נישט אויסברעכען אין אַ גרויסער װעלט-שריפה.

און דער באַלקאַן איז תמיד געװען דער װעטער-װינקעל פון אייראָפּאַ פון דאָרט האָט זיך פון אייביג אָן אָנגעהויבען דער שטורם און אויך דאַסמאָל קומען פון אַלבאַניען זעהר בעאומרוהיגענדע ידיעות. יוגאָ-סלאַװיען און איטאַליען קאָנען זיך נישט פערשטענדיגען װעגען אַ דער פּראָװינץ, װאָס בילדעט פאַר צוויי מלוכות אַ קלין צװישען זייערע בעציהונגען.

דער אַנטאַגאָניזם צװישען ענגלאַנד און סאָװיעט-רוסלאַנד בעװייזט זיך אַלע מאָל מעהר בולט און די אויסערליכע פּאָליטיק פון גאַנץ אייראָפּאַ שטעהט אונטער'ן רושם פון אָט דעם סכסוך, װאָס װעט נישט אַזוי גיך ערלעדיגט װערען.

נישט אומזיסט האָט הערצל מיט זיין נביאות'שען קוק פאָראויסגעזעהן, אַז אַוויען איז דאָס גרויסע פּראָבלעם פונ'ם קומענדען יאָהר-הונדערט. מיר זעהען בחוש, אַז דאָ װעלען פריהער אָדער שפּעטער, אָבשפּילען די גרויסע געשעהעניששען פון דער װעלט-געשיכטע.

די סימנים פון דער התחלה בעװייזען זיך שוין איצט. דעם סוף קען מען מען קען נאָך נישט פאָראויסזעהן.

די אײנציגע מלוכה, װאָס בעהערשט דעם ים און פערשטעהט זיך בעסער אין אַלע מלוכות, װי אַזוי שיפען צו פיהרען, װאָלט אויך דאָס מאָל געקענט אַרויסבראַנגען די װעלט-שיף, װאָס שטויסט זיך איצט אָן אויף פערשידענע מניעות, אויפ'ן גלייכען װעג און בעװייזען די זאַמדבענק און די אייזבערג, װאָס שטעהען אין דערקוטשען.

* * *

פון רעדען ביז טון.

אין דייטשען רייכסטאָג האָט שטרעזעמאַן אַרומגערעדט די אויסערליכע װעלט-פּאָליטיק און געזאָגט, אַז די איצטיגע פּאָליטישע ליניע פון דייטשלאַנד פיהרט נור איבער לאָקאַרנאָ. די דייטשען, זאָגט ער, װילען, העכסטענס זייער השפּעה און זייער מאַכט אויסאיבען אויף צו פערגלײכען די סכסוכים, נישט אָבער זיי צו פערגרעסערן. בכלל װעלען זיי זיך אָבהאַלטען און זיך נישט אַריינמישען לטובת פון איין צד.

אין אָט דעם זעלבען טאָג האָט זיך בעראַטען אין גענף די פאַרברייטערונגס-קאָמיסיע פון דער קאָנפערענץ און ס'איז אַרומגערעדט געװאָרען דער פּראָפּאָזאַל, װעלכען לאָרד סעסיל האָט אין זיין צייט געשטעלט, בנוגע דער בעגרענצונג פון דער בעװאָפענונג ביי די אייגצעלנע מלוכות. גראַף בערנסדאָרף, דער פערטרעטער פון דער דייטשער מלוכה, האָט זיך אַרויסגעזאָגט דערפאַר, מען זאָל קלערען אָט דעם פּראָרשלאַג װי אַזוי אים דורכצופיהרען.

דער מיניסטער סאַקאַל אָבער האָט דערויף געענטפערט, אַז ביי די איצטיגע בעדינגונגען קען מען בשום אופן נאָך נישט רעדען װעגען אַ פּערקלענערונג פון דער בעװאָפענטער מאַכט.

די פּרינציפּען פון לאָקאַרנאָ זענען פון אַלע מלוכות אָנגענומען; אַלע זאָגען אַז זיי װילען עס אויך דורכפיהרען אין לעבען. אָבער פון רעדען ביז טון — איז אַ װייטער װעג.

לאָקאַרנאָ און גענף זענען צוויי שטעדט. זייער רעפּרעזענטירען אויך צוויי ריכטונגען, צוויי ליניעס. געאָגראַפיש ליגען זיי ביידע אין איין מלוכה, גאַנץ נאָהנט איינס נעבען אַנדערן. און פונדעסטוועגען איז דער מהלך צװישען זיי מאַנכע מאָל װיהרעטע חיים...

* * *

אונזער כינעזישע מויער.

רעדען מיר פון כינא, מוזען מיר זיך נישט װילענדיג דערמאָנען אין דער כינא דאָ ביי אונז אין דער פּוילישער מלוכה.

מיניסטער משכאָװיטש װיל בשום אופן נישט דערלאָזען דורכצוברעכען די כינעזישע מויער, מיט װעלכער מיר זענען אָבגעשלאָסען פון דער גאַנצער װעלט. ער װיל נישט פערקלענערן דעם אָבצאָהל פון די פּעסער, הגם פּוילען איז היינט די איינציגע מלוכה אין דער קולטור-װעלט, װאָס האַלט איהרע בירגער אָבגעטיילט און אָבגעשלאָסען אין איהר שטח.

מיט פערשידענע אויסרעדען, מיט תירוצים און מיט פּלפּולים װיל ער אויסװייזען, אַז דאָס מאַכען װעלכער די פּאַספּאָרטען איז אַ סכנת פאַר די מלוכה-פינאַנצען. הגם מ'װאָלט איהם געקאָנט אָנװייזען פּונקט דעם היפוך. אַ טייל רײזענדע פיהרען טאַקע אַרויס געלד פונ'ם לאַנד, אָבער זעהר פיל ברענגען אויך אַריין געלד פון דער פרעמד. ס'איז נאָך בעריגישע געדרונגען, אַז די סומע פון די אויסגעפיהרטע געלדער בעטרעפט אויס אָט 8 מיליאָן דאָלאַר אַ יאָהר!

מין. משכאָװיטש װיל נישט דערלאָזען איינרײסען די כינעזישע מויער פון פּוילען.

דאַרט, אין כינא, האָט מען די מויער געמאַכט, כדי דאָרט קאָן פרעמדען נישט אַריינצולאָזען צו זיך. ביי אונז אין פּוילען לאָזט מען די אייגענע בירגער נישט אַרויס מחוץ לחומה. די מויער אָבער איז די זעלבע.

סענאַטאָר ד״ר מיכאל רינגעל.

יודישע נייעס.

לעטישע ראַדיאָ-סטאַציע פערשפּרייט אַנטיסעמיטיזם.

רינגע. (ימ״א) דער יודישער רעפּוּטאַט אין לעטלענדישען סיים, ראַבין, האָט בעת'ן בעהאַנדלען דעם בודזשעט פון פּאָסט און טעלעגראַף אַנגעװיזען, אַז די לעטלענדישע ראַדיאָ-סטאַציע פערשפּרייט אַנטיסעמיטישע דרשות. אַזוי, למשל, האָט אַ לעטישער פּראָפעסאָר זאַליט אין צייטמעגהאַנג מיט'ן 250-יעהריגען יובילעאום פון ברוך שפּינאָזאַ געהאַלטען אַ פאָרטראַג דורכ'ן ראַדיאָ, אין װעלכער ער האָט אַנשמאַט צו רעדען װעגען שפּינאָזאַ דערצעהלט פערשידענע מעשיות, אַז שפּינאָזאַ האָט פיינד געהאַט די יודען. מחמת זיין זעגען שװינדלער און לעבען אויף יענעמס חשבון. דערזייער האָט ער זיך אויך צוגעקעהרט פון זיין פאָלק, װעלכעס האָט איהם אַלס נקמה אַריינגעלעגט אין חרם. פּאַרטיזעצענדיג די דאָזיגע מעשיות, האָט דער לעקטאָר אויסגעפיהרט, אַז אויך אין לעטלאַנד זענען אַלע יודען רייך און לעבען אויפ'ן חשבון פון די לעטען א. אז. וו.

רעפּ. ראַבין האָט געפאָדערט אַנגעמען שריט געגען דעם דירעקטאָר פון דער ראַדיאָ-סטאַציע, װעלכער ערלויבט אַזעלכע לעקציעס, װאָס העצען אויף איין טייל פון דער בעפעלקערונג געגען דער צוױיטער.

געשטאָרבען די בעקאַנטע פילאַנטראָפּין פרוי בערטא נוגנהיימער.

ניו-יאָרק. (י.ט.א.) אין סאַן סאַל איז פּלוצים געשטאָרבען פרוי בערטא נוגנהיימער בעת אַ פּראָפּאַגאַנדע-רייזע לטובת „הדסה". פרוי נוגנהיימער איז אַ בעקאַנטע יודישע פילאַנטראָפּין. פאַראַ-יאָהרען האָט זי קנדב געװען 50.000 דאָלאַר אויף בויען שפּיל-פּלעצער פאַר קינדער אין ארץ-ישראל. אויך אין אַמעריקאַ האָט זי געשאַפען אַ ריהע װיכטיגע אינסטיטוציעס. דער אונערוואַרטעטער טויט פון פרוי נוגנהיימער האָט געמאַכט אַ שטאַרקען רושם אין די יודישע געזעלשאַפטליכע קרייזען.

ווירטשאַפטליכער אויפבוי

איז דער יסוד פון פּאָליטישען פּרעסטיזש.

פון סענאַטאָר ד״ר פּ. ראָסענשטרייך.

נאָך אין חודש אָקטאָבער 1926 האָט דער פּרעזעס פון דער דייטשער עמיסיע-באַנק אין אַ אינטערעסאַנטער רעדע, װעלכע ער האָט געהאַלטען אין צענטראַל-אויסשוס פונ'ם באַנק פערלאַנגט, מען זאָל אין דייטשלאַנד אויפהערען צו נעמען אויסלענדישע הלואות, װייל די װירטשאַפטליכע קאָניונקטור קאָן נישט זיך צופאַסען צו דער פערמעהרונג פון געלד, װאָס קומט, װען מען בעהמט אַ הלואה.

און זייט יענער צייט האָט דייטשלאַנד אויפגעהערט צו שטרעבען צו בעקומען הלואות, אַזוי אַז אין דער לעצטער צייט בארגט זיך דייטשלאַנד גאַר װעניג געלד אין אַמעריקאַ. הגם אַמעריקאַ, האָט אַ סך געלד צו פערבאָרגען און קאָן דעם גאַנצען סכום, װאָס מען װיל אין אַמעריקאַ געבען אַלס הלואות נישט פערװענדען ביי זיך אין לאַנד און מוז דעם רעשט אַװעקבאָרגען אייראָפּאַ.

װאָלט מען געקאָנט מיינען, אַז אַזוי װי געלד אין אַמעריקאַ, װאָס האָט אָבער זעהר אַ סך געלד צו פערליהען, װעט פּוילען אַנטעמען אין אַמעריקאַ דעם פּלאַץ, װאָס ס'האָט פריהער פערנומען דייטשלאַנד און עס װעט אָנהויבען צו קומען קרעדיט קיין פּוילען. מיר זעהען אָבער, אַז צו בעקומען דאָס פערטרויען פון די אַמעריקאַנער קאַפּיטאַליסטען, הגם מיר שטרעבען זיך צו געװינען דאָס פערטרויען פונם אַמעריקאַנישען קאַפּיטאַל פאַר אונז.

מען קאָן אָבער נישט זאָגען, אַז דאָס איז אונז געלונגען. העו מען ליינט אין די אויסציכטען אויף הלואות פון פערשידענע לענדער אין אַמעריקאַ, זעהט מען אַז פון די אייראָפּעאישע מלוכות, האָט חוץ, װען דייטשלאַנד איז אָנגענומען מיט אַמעריקאַנישען קרעדיט. און קאָן נישט מעהר פערטראָגען קיין גרויסען קרעדיט קומט אין אַמעריקאַ אין בעטראַכט איטאַליען אַלס אַ לאַנד, װעלכען מען גיט אין אַמעריקאַ אַ גרויסען קרעדיט.

איטאַליען האָט שוין צוגעזאָגט אַ גרויסע הלואה אין אַמעריקאַ אויף 187 מיליאָן דאָלאַר. 100 מיליאָן דאָלאַר זאָלען, אַזוי דערצעהלען אַמעריקאַנישע צייטונגען, פערװענדעט װערען אויף דער סטאַביליזאַציע פון דער איטאַליענישער װאַלוטע און 87 זאָלען געהען אויף אונװעסטיציעס.

פּוילען װערט נאָך נישט דערמאָנט אין דעם לעצטען אויסצוג אַלס אַ מלוכה, װאָס זאָל בעקומען אַ גרויסע הלואה. די דעלעגאַציע, װאָס איז אין נאָמען פון דער פּוילישער מלוכה געפאָהרען קיין אַמעריקאַ, פּראָפעסאָר קעמערער, פּראָפעסאָר קשיזשאַנאָװסקי און דער װיצע-פּרעזעס פון „באַנק פּאָלסקי" װלינאַרסקי קומען צוריק קיין פּוילען אפשר מיט אַ האָפנונג אויף אַ הלואה אָבער נאָך אַלץ אָהן אַ הלואה. די פּוילישע רעגירונג האָט געזאָגט אַז די דעלעגאַציע איז געפאָהרען קיין אַמעריקאַ נישט װעגען אַ הלואה נור כדי זיך צו פערשטענדיגען מיט פּראָפּ. קעמערער װעגען זיין פּלאַן, אָדער אפילו אַ קינד האָט פערשטאַנען, אַז הויפּטזעכליך זענען די דעלעגאַטען געפאָהרען קיין אַמעריקאַ װעגען אַ הלואה. איצט קומען זיי צוריק אַפּיציעל דערצעהלט מען אונז, אַז זיי מוזען זיך פערשטענדיגען מיט דער רעגירונג און דערנאָך װעלען זיי װייטער פערהאַנדלען און עס זענען פערהאַן אויסזיכטען, אַז אין אַ צוויי חדשים אַרום װעלען מיר בעקומען אַ הלואה.

מיר זענען איבערצייגט אַז די רעגירונג גיט זיך אָב דין וחשבון דאַפון, אַז נישט נור פאַר אינװעסטיציעס נויטיגען מיר זיך אין אַ הלואה. נור כדי מיר זאָלען זיין בכח צו דערהאַלטען אונזערע צאָהלונגס - בילאַנס מוזען מיר האָבען אַ הלואה.

אין װייל די רעגירונג װייסט דאָס, מוז זי די פאָדערונגען, װאָס דער אויסלענדישער קאַפּיטאַל שטעלט אונז, אויב ער זאָל אונז געבען אַ הלואה, בעטראַכטען פונ'ם שטאַנדפּונקט פון דער נויטװענדיגקייט. די רעגירונג מאַר נישט פערגעסען, אַז מיר זענען דאָס איינציגע לאַנד אין אייראָפּאַ, װאָס פיהרט אָן דאָס װירטשאַפט - לעבען מיט אַזאַ קליינעם סכום מזומן און אונזער גאַנצע װירטשאַפט איז פּערלאָמערט, די פּעמעדען פון אונזער װירטשאַפט זענען נישט צוגעפּאַסט צו די בעדערפענישען פונם לאַנד. עס איז נישט פּאַראַן הײַנט אין אייראָפּאַ אַ לאַנד, װאָס זאָל ליידען אַזוי געלד-הונגער װי מיר, װאָס זאָל נישט מאַכען זיט יאָהרען קיין שום אינװעסטיציעס װי מיר.

די רעגירונג מוז פערשטעהן, אַז די ערשטע הלואה איז תמיד שװער, אַז ביז מען פּיהרט זיך איין אויפ'ן געלד-מאַרק ביז מען בעקומט דאָס פערטרויען, דויערט לאַנג. דער קאַפּיטאַל װיל פערדינען און אַ סך פערדינען, אָבער כאָטש ער װיל פערדינען, איז ער זעהר פאָרזיכטיג.

אויסערדעם מוז די רעגירונג זיך רעכענען דעמיט, אַז דער קאַפּיטאַל איז זעהר קאָנסערװאַטיוו, האָט ער איינמאָל אָנגענומען אַ פאָרם און אַ בעדינגונג ביים געבען הלואות, קאָן מען איהם נישט שנעל איבערצייגען, אַז די בעדינגונגען און די פאָרמען פּאַסען נישט פאַר אַלע. דער קאַפּיטאַל איז זעהר שטאַרק מיסטראַויאיש, ער גלויבט נישט דעם מלוכה. ער װיל איהם קאָנטראָלירען. ער װיל אַריינקוקען אין זיין אַרבייט. ער װיל זעהן אויף װאָס מען פערװענדעט די קרעדיטען. אין דערצו פערלאַנגט ער תמיד אַזאַ זיכערשטעלונג, אַז מען װעט איהם די ראַטען פּינקטליך בעצאָהלען.

אמת איז, אַז פּוילען האָט פּינקטליך געצאָהלט אַלע ראַטען, אפילו אין די צייטען, װען די זאַפּאַסען אין באַנק פּאָלסקי זענען געװאָרען פון טאָג צו טאָג קלענער האָבען מיר זיך געסטאַרעט צו בעצאָהלען אונזערע ראַטען צום טערמין. און דאָך װילען די אַמעריקאַנער אַ זיכער שטעלונג פאַר דער הלואה.

די אַמעריקאַנער האָבען זיך געװעהנט ספּעציעל ביי די הלואות, װאָס זיי האָבען געגעבען דייטשלאַנד צו בעטראַכטען די הלואה נישט מעהר פונם ריין פינאַנציעלען, און װירטשאַפטליכען שטאַנדפּונקט אַ הלואה געבען אין געװען פאַר דער מלחמה און הײַנט אודאי אַ פּאָליטישער ענין.

ביי אַמעריקאַ איז די הלואה אַשר נישט דיקטירט פון אימפּעריאַליסטישען טענדענצען אַזוי װי ביי אַנדערע מלוכות װאָס געבען הלואות, אָבער אַמעריקאַ גלויבט נישט די אייראָפּעאישע מלוכות. אַז די הלואה-בעלדער װעלען געהן נור אויף דעם צװעק, פאַר װעלכע זיי זענען בעשטימט אין װיל תמיד קאָנטראָלירען און אַריינקוקען, אויף װאָס מען פערװענדעט די געלדער.

אויב מען שטעלט פּוילען אַזאַ בעדינג פאַרן געבען דער הלואה, אַזוי איז דאָס דער אויסדרוק פון דער טראַדיציע, װאָס זיך אין די לעצטע יאָהרען איינגעפיהרט אין אַמעריקאַ לגבי פערשידענע לענדער.

די דייטשער עמיסיע-באַנק האָט בעקומען אַ קאָנטראָל. מען קאָן האָפען, אַז די אַמעריקאַנישע קאַפּיטאַליסטען װעלען פערציכטען אויף אַ קאָנטראָל פון באַנק פּאָלסקי, אָבער זיי װעלען פערלאַנגען פאַר זיך, אַז זאָלען קאָנען קאָנטראָלירען, אויף װאָס מען פערברויכט די הלואה-געלדער.

די רעגירונג נויטיגט זיך נישט אין אַ הלואה פאַר בודזשעט-צװעק, זי װיל בויען באַהנען, מאַכען אינװעסטיציעס, זי װיל העלפען אויפלעבען און שטאַרקען דאָס װירטשאַפט-לעבען אין פּוילען. די רעגירונג װיל אַריינפיהרען אין פּוילען אַ לאַנג-טערמיניגען קרעדיט פאַר דער לאַנדװירטשאַפט און פאַר בוי-צװעקען, און װייל זי מוז דאָס טון, װייל זי טאָר נישט צולאָזען, אַז מיר זאָלען װייטער נור װעגעטירען, װייל דאָס מוז פיהרען צו אַ פּאַפּעריזאַציע פון דער בעפעלקערונג, װעט די געבען די הסכמה, אַז דער קאַפּיטאַל זאָל האָבען אַ השגחה אויף די געלדער, װאָס מיר װעלען בעקומען. דער קאָנטראָל איבער דער פערװענדונג פון דער הלואה, דאָס אַריינקומען פון דעם אויסלענדישען קאַפּיטאַל אין דער פערװאַלטונג פון די געלדער װעט אונז קיין שום שאָדען נישט ברענגען, שװעכט נישט אונזער פּרעסטיזש, אַנדערע לענדער האָבען אָנגענומען אַ האַרבערע בעדינגונגען און עס האָט זיי נישט נור נישט געשאַדט נור גאָר געהאָלפען די לענדער האָבען זיך אויסגעבויט און װילען שוין גאָר געבען הלואות אַנדערע לענדער.

האָפענטליך װעט די רעגירונג זיך רעכענען מיט די בעדערפענישען פונם לאַנד און זיך מיט געבען, אַז די הלואה זאָל קומען, װי אַם שנעלסטען, כדי מען זאָל נאָך קאָנען אויסנוצען די װעטער-צייט און קאָנען אַנהויבען צו בויען און מאַכען אינװעסטיציעס. אַ רייך לאַנד האָט אַ פּרעסטיזש. אַ אָרים לאַנד פערלירט דעם פּרעסטיזש.

מעשיות וועגען שלום עליכם

אין ערשטע ערשיינענעם „שלום-עליכם-בוך" געפינען מיר אַ ריהע אינטערעסאַנטע מעשיות װעגען דעם גרויסען יודישען פאָלקס-מייסטער און הומאָריסט שלום עליכם. מיר ברענגען דאָ איינגע פון זיי.

אַ מעשה מיט אַ פייג.

צום סוף פון די צװאַנציגער יאָהרען, נאָכדעם װי דער משה-רבינו'ס „פּאָלקס-בלאַט" איז איינגעגאַנגען אַריבער צו ישראל לעװין, איז שלום עליכם צו דער צייטונג אָבגעקומען געװאָרען. „דער משוגעגער לעװין". װי שלום עליכם פלעגט איהם רופען, האָט איינגעפיהרט אין „פּאָלקס-בלאַט" װעלדע משהאַרען, געמאַכט חוזק אין די לייט אַרומיקען פון „װשאַרנאָ", און זיך נערוייצט מיט יעדער נעלעגנהייט מיט די יונגע „װשאַרנאָנסקען". רעדהויפּט זיך געמעשעפּט צו שלום עליכם'ען מיט זיין „פּאָלקס-ביבליאָטעק". און פּונדעסטװעגען האָט שלום עליכם איינמאָל בעקומען אַ בריף פון לעװין'ן מיט טענות: פאַרװאָס האָט ער עס אויפגעהערט צו שרייבען אין „פּאָלקס-בלאַט". בעת האָט פּובליקום קיקט אַזוי שטאַרק אויס אויף זיינע זאַכען? — אַנשטאָט אַן ענטפער, האָט שלום עליכם בעשטעלט ביי אַ מאַהלער אַ פּין-גצייכענטע „פייג", איינגעפּאַקט זי צװישען אַ סך לערינגע פּויגענס פּאַפּיר, געמאַכט אַ דיקען פּאַקעט, אַנגעשריבען אויף דעם „מאַנוסקריפּט" און װעקגעשיקט עס רעקאָמענדירט צום רעדאַקטאָר-אַרויסגעבער לעװין.

אַ פיינער אַדרעס

י. ח. ראַװניצקי האָט אַ צייט געװאָהנט אין אַדעס אויף דער גאַס מאַלאַ-אַרנאַאוטסקאַיאַ, נומער 7. איינמאָל האָט שלום עליכם געמאַכט אַ שפּאַס: ער האָט איהם אַרויסגעשיקט אַ בריף פון קיעוו, אַדרעסירט אַזוי: „גאָספּאַדינו י. ח. אַרנאַאוטסקאָמו, אוליצאַ מאַלאַ-ראַװניצקאַיאַ נומער 7". דער בריף איז פּינקטליך אָנגעקומען.

אויסגעבאָרגט אַ מעשה

פריהלינג 1902 איז מרדכי ספּעקטאָר פון װאַרשע ספּעציעל געקומען צום שלום עליכם'ען קיין קיעוו איינצולאַדען איהם פאַר אַ מיטאַרבייטער אין דער װעכענטליכער „פּאָלקס צייטונג", װאָס האָט זיך דעמאָלט געגרינדעט אונטער ספּעקטאָר'ס רעדאַקציע. אַבגעשמועסט פון געשעפט, רופט זיך אָן ספּעקטאָר צו שלום עליכם'ען:

— גוואַלד. װאָס טוט מען, ברודער? עס איז ערב פּסח, איך מוז געבען אַ פּסח'דיגע ערצעהלונג פאַר דעם „יוד", און דאָ איז מיר דער קאָפּ אַזוי פאַרדרעהט, איך בין מיד פון װעג, נישט אויסגעשלאָפען... אפשר האָסט דו ביי דיר פערװאַלגערט אַ איבעריגע מעשה אויף פּסח?

— אויף װאָס טויג דיר מיינע אַ מעשה?

— װאָס איז דער חילוק — מיינע, דיינע... איך װעל דיר אַמאָל אָבגעבען אַ מעשה. עלעהיי אַ מעשה'ל און שכנות. אָדער — שאַ! אַ טלית און תפילין אונטערװעגענס לייחט מען דען נישט איינער דעם צװייטען?

— גוט, — זאָגט שלום עליכם, — געה שלאָפען. איך װעל שוין אַ טראַכט טון פאַר דיר עפּעס אַ מעשה.

אויף מאָרגען פריה האָט שלום עליכם געבראַכט ספּעקטאָר'ן אַ פערשריבענע העפט:

— נאַ. — זאָגט ער, — אַט האָסטו אַ מעשה אויף פּסח.

ספּעקטאָר טוט אַ בלעטער דאָס העפט און שמעלט אויס אויף שלום עליכם'ן אַ פּאָר אויגען:

— עס איז דאָך אַ גאַנצע ערצעהלונג!

— װאָס פרעגסטו קשיות? אַז מען גיט דיר, נעהם און עס! עס איז דיינס!

די ערצעהלונג „דאָס פּסח'דיגע געפּעם" איז געדרוקט אין ראָמאַן נומער 16—17 „יוד" 1902, אונטער דעם נאָמען פון מ. ספּעקטאָר, װאָו אין קלאַמערן איז דאָרט צוגעגעבען „נאָך דער מעשה פון ש".

קאַפּירען

שלום עליכם איז געװען אַ מייסטער אויף צו אימיטירען מענשען מיט זייער קול, מיט זייער לשון און מיט אַלע זייערע תנועות: ער פלעגט דאָס רופען „קאַפּירען". ספּעקטאָר'ן פלעגט ער קאַפּירען אין די אויגען. ער האָט מיט איהם געשרעט פּונקט װי ער האָט גערעדט, מיט אַלע זיינע כאַראַקטעריסטישע קנייטשען. ספּעקטאָר פלעגט די האַזיגע חבר'שע שטיפערייען אויפנעהמען זעהר גוטמוטיג.

זומער 1908 איז שלום עליכם געקומען קיין אַדעס צום בעװאוסטען „שריפט-שטעלער אָװענד", װאָס א. ל. לעװינסקי האָט אַראַנזשירט לטובת דער אלמנה פון יהודה שטיינבערג, און איז מיט אַ קאַמפּאַניע געגאַנגען מאַכען אַ װיזיט דעם „זיידען". מענדעלע איז גראָד געװען בעשעפטיגט אויבען, אין דער תלמוד תורה, האָט מען זיך אויסגעזעצט אונטען, אין זיין גרויסען רחבותדיגען אַרבייטס-צימער, און געװאַרט אויף איהם. אינמיטען האָט זיך שלום עליכם מישב געװען, איז אַרויס אין צװייטען חדר, פערשמעלט זיך דאָרט פאַר דעם „זיידען" — און

באַלד האָט זיך געלאָזט הערען דורך דער האַלב-אָפענער טיר, װי מענדעלע'ס רעדט אויף זיין אַלטער הוילגוגער שטים:

— זעה נאָר, װאָס איז דאָס? איך װאָלט געמיינט שווערען, אַז שלום עליכם? פון װאַנען קומען עס ציפּליהען מיינע אַחשתרנים? נו, מהיכא תיתי, כ'קאַצעל קומט זעהר אַנגעלעגט... האַסטו געהערט אַבויסעל?!.. עפּעס, מע דאַרף דאָר צעװאַלגערען דעם אויוען, הײַנט שטעלען דעם סאַמאָװאַר — מיר האָבען אַ גאַסט, שלום עליכם איז דאָ. די אחשתרנים!.. נישט כדאי, זאָגסטו מטריח זיין דעם סאַמאָװאַר? פּויזע אפשר אויך געקעלט! שאַ אַט זיצט דאָרטען גאַנץ קעסעלע-קהלה — לעװינסקי, ביאַליק, ראַבניצקי (אַזוי פלעגט מענדעלע רופען ראַװניצקי'ן, לויט דעם, װי ער שרייבט זיין נאָמען אויף העברעאיש: רבניצקי).

מיט די װערטער האָט זיך שלום עליכם בעװיזען אין טיר פאַר די לאַכענדיגע חברים אין דער פאָזע פון מענדעלע'ן — מיט אַ האַלב-פערריסען פּנים און מיט אַן אויסגעקניפּטער בראָסט. ער האָט אָבער באַלד דערזעהן צװישען עולם דעם זיידען אַליין, װעלכער איז דערװייל אַריינגעקומען פון אַ אַנדער טיר. מענדעלע אַליין האָט געלאַכט העכער פון אַלעמען.

שלום אַש עליכם אַבראַמאָװיטש.

פון זיין ערשטער בעזוך אין אַמעריקאַ פלעגט שלום עליכם דערצעהלען אַזאַ מעשה:

איינמאָל האָט ער געהאַט אַ פאָרלעזונג אין אַ גרויסער פּראָװינציאַלער פאַבריקען-שטאָדט. פּנים קבלת-פּנים און מעשמער איז דער פאַרזיצער אַרויס מיט אַ רעדע װעגען דעם גאַסט. שלום עליכם איז געזעסען דערביי אויף דער בימה און האָט זיך צוגעהערט. כ'איז איהם אָבער קשה געװען, װאָס דער רעדנער האַלט איין אויף ליבען די „קליאַסישע", װאָס האָט בעריהמט געמאַכט דעם נאָמען אויבער דער גאַנצער װעלט. װי קומט אַהער די „קליאַסישע"? — האָט זיך שלום עליכם געװאונדערט — װאָס װיל ער זאָגען דערמיט?..

באַלד איז איהם די זאַך פערענטפערט געװאָרען. דער פאַרזיצער האָט פערענדיגט זיין רעדע מיט די װערטער:

— איצט האָב איך די עהרע אייך פאָרצושטעלען אונזער גרויסען גאַסט פון אייראָפּאַ. דער מחבר פון דער בערימטער „קליאַטשע", שלום אַש עליכם אַבראַמאָװיטש!

די ווערק פון ס. יושקעוויטש.

די פריינד פון פערשטאָרבענעם בעלאַכטען יודיש רוסישען שרייבער ס. יושקעװיטש האָבען געגרינדעט אַ ספּעציעלען קאָמיטעט מיט דעם צװעק אַרויסצוגעבען און פּאָפּולער צו מאַכען זיינע װערק צװישען דער יודישער בעפעלקערונג. עס װעלען צוערשט ערשיינען דריי בענדער געװעהלטע שריפטען פון דעם גלענצענדען דיכטער: און ערשטען באַנד װעלען זיין די „עפּיזאָדען", דאָס פּאָפּולערע װערק, װאָס שילדערט די שטורם-צייט פון די ערשטע באַלשעװיסטישע טעג און אַ גרויסער יודישער ראָמאַן (און װאָס איז איבערגעזעצט אין פערשידענע שפּראַכען); און צװייטען באַנד, װעלען זיין די פּערזענליכע גרויסע נאָװעלע „יודען" און נאָך אַ ריהע קלענערע ערצעהלונגען און דער דראַמע פּאַנער װעגען ענטהאַלטען זעקס אויבכעצ-װעהלטע פיעסען, װעלכע זענען מיט אַ גרויסען ערפאָלג געשפּילט געװאָרען אויף פערשידענע בינהען און דער גאַנצער װעלט: יודיש, רוסיש, דייטש, איטאַליעניש, ענגליש.

די, װאָס װילען זיך װענדען װעגען דעם ענין צום קאָמיטעט, דאַרפען שרייבען אויף דעם נאָמען פון פרוי יושקעװיטש, 47 רי דע מאָמאַרען —

ווי אזוי דער יונגער לארד מאנטאגיו האט חתונה געהאט מיט אנ'ארים יודיש מעדעל.

אינטערעסאנטע איינצעלהייטען פון דעם מערקווירדיגען ראמאן.

די גרעסטע סענסאציע אין ענגלאנד, און בעזונדערס צווישען די יודען פון ענגלאנד, איז לעצטענס געווען די נעהמטע חתונה פון אייוואר מאנטאגיו, דער זוהן פון לארד סווייטלינג, מיט אי-ליזען העלשטערן.

איצט זענען וועגען דער געשיכטע ערהאלטען געווארען איינצעלהייטען.

קודם, דארף מען פארשטעלען די מאנטאגיוס, אדער סווייטלינג. די פאמיליע סווייטלינג איז איינע פון די חשוב'סטע אין ענגלאנד. די סווייטלינגס זענען צווישען דער העכסטער אריסטאקראטיע, וואס שטעהט נאהנט צום ענגלישען הויף און זיי זענען אויך פון די גרעסטע מיליאנערען אין לאנד.

דער אלטער סווייטלינג איז פון ענגלישען קעניג בעשפיזעט געווארען אלס לארד — אונטערען נאמען: „לארד מאנטאגיו".

באשטרער אלטער יודישער לארד מישט זיך נישט קיין סך אין יודישע ענינים, איז ער אבער בעקאנט, אז ער האט א ווארעם יודיש הארץ און ער איז פראנקמערעסירט אין יודישע געשעה-נישען.

עס איז דערפאר קיין וואונדער נישט, אז די פאסירונג מיט זיין יונגען זוהן, וועלכער האט חתונה געהאט מיט אנ'ארים יודיש מיידעל, האט ארויסגערופען א סענסאציע אין גאנץ ענגלאנד.

מען דארף וויסען, אז אייוואר מאנטאגיו איז זעהר א פעהיגער יונגערמאן, ער איז 22 יאהר אלט און האט אין זיין עלטער שוין דערגרייכט א סך, ער האט פיל שטודירט און צייכענט זיך אויס מיט זיינע קענטענישען. ער שרייבט אויך גאנץ שעהנע ארטיקלען און צו דעם אלעם איז ער נאך א גוטער ספארט-מאן.

עס איז דעריבער איבריג צו זאגען, אז צום יונגען מאנטאגיו האבען זיך גע'שדכנ'ט די שענסטע אריסטאקראטישע טעכטער און מיליאנערסקע מיידלעך.

א קרובה פון די מאנטעפיאר'ס, אויך איינע אינזאכעל ראטשילד, א נאהענטע קרובה פון די בעריהמטע ראטשילד'ס האט זיך גע'שדכנ'ט צו איהם, אבער דער יונגער און פעהיגער לארד האט זיך נישט גע-אילט חתונה צו האבען.

נישט לאנג צוריק האט דער ענגלישער קרוינפרינץ, דער פרינץ פון וועילס, בעזוכט סקאטלאנד, וואו עס וואוינט זיין יונגערער ברודער, דער פרינץ פון יארק. דעם קרוינפרינץ האט בעגלייט א פארטי פון זיינע נאהענטע פריינד. צווישען זיי איז אויך געווען אייוואר מאנטאגיו.

אויפ'ן וועג, און שלאס פון אוירל אשפארד, האט מען פאר דער חברה גע-מאכט א גרויסארטיגע אויפנאהמע. דארט האט זיך אין יונגען לארד מאנטאגיו פערליבט העלען אשפארד, די טאכטער פון אוירל אשפארד.

א צווייטער יינגערמאן פון דעם פרינצ'ס בעגלייטער, האט זיך אונטער-גענומען צו זיין דער שדכן צווישען איהר און לארד מאנטאגיו.

אויף דעם האט דער יונגער לארד אפענהערציג ערקלערט:

„די יונגע ליידי אשפארד געפעלט אויך מיר מיט פערליבטע אויגען. אבער לויט דער טראדיציע פון אונזער פאמיליע קאן איך זיך פערליבען נאר אין א מיידעל, וואס איהרע אויגען זענען נישט בלויז פערליבט, נאר אויך יודיש... נאר צווישען די יודישע אריסטאקראטקעס פון ענגלאנד זעה איך דערווייל נישט קיינע, וועלכע זאל אפקלייבען צו מיין הארץ".

און פלוצלינג דערוויסט מען זיך, אז דער יונגער לארד האט אין נעהמען, אחוץ דעם ווילען פון זיינע עלטערן, חתונה געהאט מיט א מיידעל פון יודישען קוארטאל, אנ'ארים ביורא-מיידעל.

ווי אזוי איז לארד מאנטאגיו געקו-מען צו דער ארימער אליזן העלשטערן, וועמענס פאטער איז א שניידער, א לא-טומניק?

די געשיכטע איז אזוי געווען:

בעת דעם גענעראל-שטרייק, ווען אלץ איז געווען אפגעשטעלט, פלעגען יונגע, וועלכע האבען אויטאמאבילען, ארויס-העלפען דער בעפעלקערונג דורך צופיה-רען שפייז אדער פאסאזשירען.

דער יונגער מאנטאגיו איז געווען איינער פון די העלפערס בעת'ן שטרייק. איינמאל פערביפאהרענדיג אויף דער איסט-סייד פון לאנדאן, האט ער בעמערקט א שעהנע ארימע מיידעל, וועלכע מאכט צו איהם מיט'ן האנד, ער זאל זיך אפשטעלען.

ווען ער האט זיך אפגעשטעלט, האט זי איהם דערצעהלט, אז זי איז א סטענאגראפיסטין אין א קליינעם ארי-מען ביורא און זי מוז דארט זיין. אבער אזוי ווי עס איז זעהר ווייט, וואלט ער אפשר אזוי גוט געווען און צוגעפיהרט?

דער יונגער לארד האט ערפילט דעם בקשה פון דעם שעהנעם מיידעל און זי צוגעפיהרט, וואו זי האט געדארפט.

ער האט זי אבער אויך געפרעגט, וועל-כע צייט זי געהט אהיים, ווען ער זאל קומען אפנעמען. זי האט איהם בעדאנקט פאר זיין גוטהארציגקייט און איהם גע-זאגט די צייט.

ער איז צו דער בעשטימטער צייט גע-קומען.

פון דעמאלט אן איז ער יעדען טאג אין דער פריה געקומען צו איהר וואוי-נונג זי נעמען אין ביורא און דערנאך פון ביורא זי צו נעמען אהיים. ער האט שוין דאס אנגעהאלטען אפילו, ווען דער שטרייק האט זיך געענדיגט און די אמ-ניבוסען און טראמוואיען האבען ווידער גענומען געהן נארמאל.

צווישען די צוויי יונגע מענשען האט זיך אנטוויקעלט א הייסע ליבע. זי האט אבער קיין אהנונג נישט געהאט ווער ער איז, ווייל ער האט איהר אנגעגעבען אנ'-אנדער נאמען, ערקלערענדיג איהר דער-ביי, אז ער איז אנ'ארימער, כאטש ער פאהרט אין אזא טייערען אויטאמאביל, מחמת דעם אויטאמאביל האט ער בע-קומען א מתנה פון דער פירמע, פאר וועלכע ער ארבייט, פאר זיינע גוטע אויפטואונגען.

און זי האט נישט געוואוסט ווער ער איז ביז דער חתונה.

ווען ער איז מיט איהר אריין אין מא-גיסטראט-ביורא, וואו ער מוז אנגעבען דעם ריכטיגען נאמען, האט ער איהר ערשט דערצעהלט דעם גאנצען אמת, אז ער איז לארד סווייטלינג - מאנטאגיוס זוהן.

דאס ארימע מיידעל איז שיער נישט געפאלען אין חלשות פון גרויס איבער-ראשונג!

זיי האבען דערנאך אויך חתונה גע-האט ביי א רב פון דער יודישער ווייט-שעפעל און דאס יונגע פאר האט דער-ווייל געדונגען א קליינע דירה.

און צוויי טעג ארום האט דער יונגער לארד בעשלאסען אויסצוזאגען זיינע עלטערן דעם אמת, ער האט ערווארט א סקאנדאל.

אבער די עלטערן האבען געענטפערט:

— מיר פערלאזען זיך אויף דיין גע-שמאק. הערבערט סאמועל'ס זוהן האט אין ארץ ישראל חתונה געהאט מיט אנ'-ארימען העברעאישען לעהרער'ס א טאכ-טער און ער איז גליקליך, איך האף, אז דו וועסט אויך גליקליך זיין.

דאן האט דער יונגער לארד געבראכט זיין ווייבעל צו זיינע עלטערן און זיי האבען זי הארציג אויפגענומען.

איצט האט דער יחוס'דיגער לארד סווייטלינג-מאנטאגיו אנ'ארימען יודישען שניידער פון גאליציען אלס מחותן!

נאר דעם ארימען שניידער און זיין טאכטער וועט שוין איצט זיכער פון גאר נישט פעהלען.

די געהיימניש פון יענער נאכט...

שפאנענדער ראמאן פון לאדזער לעבען.

פון לעאן פייערמאן.

(59-טע פארטזעצונג)

אין א געוויסען מאמענט האט זיך גאלדשטיינס אויטאמאביל אבגעשטעלט עפעס א קליין הויז אין עק שטאט. וויינגארטען האט געגעבען א צייכען דעם [שאפ]פער, אז ער זאל זיך אויך אפשטעלען.

גאלדשטיין איז ארויס פון אויטא און גיך אריין אין טויער.

דאס הויזעל איז געשטאנען אין א זייט, דערווייטערט פון אנדערע הייזער און געביידעס, ארומגערינגעלט פון אלע זייטען מיט לעדיגע פעלד. ווען גאלדשטיין איז פערשוואונדען אין טויער, האט וויינגארטען פערזיכטיג זיך דערנעהנטערט צום הויז און בענומען זיך ארומקוקען אין אלע זייטען.

אין טויער זענען די פענסטער געווען פערשטעלט מיט פארהענגלעך. [ער] האט זיך בעמיהט ארייגצוקוקען איינוועניג, אבער ער האט גארנישט געזעהן. די וואוינונגען אין טויער איז געווען שטיל און פוסט.

פאר'ן הויז האבען זיך געשפילט קינדער.

עפעס צוויי מיידלעך און איין יונגעל. מיט א צעבראכענעם לעפעל האבען זיי געגראבען די ערד און דערנאך די ערד בעשפריצט מיט וואסער.

וויינגארטען האט זיי צוגעקוקט מיט א שמייכעל, חילופדיג הערען ... זיי הימים.

— צי ווייסט איהר נישט, קינדער, וואו עס וואוינט דא פרל. אסתר פינ[קאס]?

— האט ער געפרעגט, ווענדענדיג זיך צו זיי.

— ווער? ... — האבען זיך די קינדער געפרעגט.

— אסתר פינקאס...

— ניין. מוזעלכע וואוינט נישטא... מיר ווייסען נישט... — האט דאס ... גלייך געענטפערט.

— און צי וואוינט איהר דא? — האט וויינגארטען געפרעגט.

— יא, מיר זענען פון דעם הויז...

— קענט איהר נישט דא א הויכע און שעהנע פרויליין?

— ניין... מיר האבען נישט געזעהן... דא וואוינען בלויז אונזערע קל... און נאך אמן הער...

— וואס פאר א הער?...

— פרעדעק... איהר קענט נישט פרעדעק'ן?...

— אך, יא, איך קען איהם... דאס איז מיין פריינד... — האט וויינגארטען ...

— איך קען איהם זעהר גוט... און וואס טוט ער דא?...

— ער וואוינט דא ביי אונז... מיין מאמע איז זיין מוהמע... — האט א... פון די מיידלעך געזאגט — דער פעטער פרעדעק איז א גוטער און קויפט א[ונז] יעדען צוקערלעך... אויך די קוזינקע איז א גוטע...

— און ווער איז דאס די קוזינקע?

— ווער עס איז די קוזינקע?... איהר קענט זי נישט?... זי איז א שעהנ[ע] ... די קומט אפט צום פעטער פרעדעק...

וויינגארטען האט שוין אלעס פערשטאנען, ווער די קוזינקע איז...

די דאזיגע קוזינקע איז זיכער אסתר. אבער ווער קען דאס זיין דער [פרע]דעק?... פרעדעק... פרעדעק... באלד, באלד...

וויינגארטען האט זיך דערמאנט דעם נאמען... יא, ער געדענקט... אזוי האט איהם דערצעהלט... פרעדעק איז געוועזען איהר חבר, מיט וועלכען ער ... געקלאפט פון טורמע... יעצט דערמאנט ער זיך... יא... דאס איז ער...

— אבער וואס טוען זיי דא?...

וויינגארטען האט נישט געהאט קיין צייט לאנגער זיך צו פערטראכטען. ... דער זעלבער רגע האבען זיך דערהערט עפעס שטימען און גאלדשטיין איז ארויס אויף דער גאס.

וויינגארטען האט זיך צוריקגעצויגען און זיך בעהאלטען אונטער א ווענט. ער האט געהערט אסתר'ס קול.

— הייסט עס, מארגען. נישט אמת?

— יא... מארגען וועלען האבען אלץ גרייט...

— אויף וועלכער שעה האבען מיר זיך בעשטימט? — האט געפרעגט עפעס א פרעמד מענערש קול.

— אזוי ווי חתונה, 4 א זייגער...

— גוט...

וויינגארטען האט זיך פערטראכט ווער קען דאס זיין?... דאס האט גערעדט גאלדשטיין... ער האט פערזיכטיג אויסגעבויגען דעם קאפ... פאר'ן טויער איז א חוץ גאלדשטיין און אסתר געשטאנען עפעס א מאנספערשוין אין פאלטא און אין קאשקעט. וויינגארטען האט באלד פערשטאנען, אז דאס איז פרעדעק.

גאלדשטיין האט זיך מיט איהם געזעגענט. אסתר האט איהם אויך דערלאנגט די האנט צום קושען.

דערנאך האבען בעדע זיך ארויסגעזעצט אין אויטא, פרעדעק [איז] אוועק אליין.

ווען דער אויטא איז אוועקגעפאהרען, איז וויינגארטען שנעל ארויס אויף דער גאס.

פרעדעק איז געגאנגען פאר איהם מיט גלייכע טריט פאראויס.

ער איז געגאנגען א פערטראכטער, האלטענדיג די הענד אין די קעשענעס. וויינגארטען האט זיך פערטראכט: — צוגעהן צו איהם ערער נישט?

— און וואס זאל איך איהם זאגען?... ווי אזוי זאל איך מיט איהם אנהייבען א געשפרעך?... און צי איז בכלל ער, פרעדעק?...

(פארטזעצונג קומט.)

14 אינזלען אויפ'ן ים-התיכון צו פערקויפען.

די אינזלען זענען צו פערקויפען ביים פראנצויזישען פלאט-מיניסטעריום. נאר מען דארף דערויף האבען א בעלן.

דאס פלאט-מיניסטעריום אין פראנק-רייך האט פערעפענטליכט א מעלדונג, אז מ'וועט צו פערקויפען פאר פריוואטע קונים 14 אינזלען, וואס געהערען צום מלוכה-פערמעגען.

14 אינזלען צו קויפען ביי זעהר גו-טע בעדינגונגען, דערצו איז נישט יעדען טאג פעראן קען געלעגענהייטען. בכן קען זיך דא איינארדנען שיעור נישט א גאנץ קעניגרייך.

מען וואלט דעריבער געקענט מיינען, אז עס וועלען זיך א שיט טאן „קונים ווי מיסט". מענשען פון דער גאנצער וועלט, וואס ווילען דורכאויס האבען זייער אייגענע א אינזעל, וועלען משום די פהירען אנקלאפען ביי דעם פראנ-צויזישען פלאט-מיניסטעריום און מען וועט זיך איבעריאגען איינע מיט די אנדערע אין די פרייזען, אז ס'וועט זיך טון חושך. בעזונדערס וועלען לויפען נאך דער מציאה די אמעריקאנער ביי וועמען א פאר דאלאר האט עפיס נישט אזא גרויסע חשיבות.

לאזט זיך נאר אויס, אז ס'איז שא שטיל. נישט קיין פראנצויזען, נישט קיין אויסלענדער, קיינער מעלדעט זיך נישט כדי אבצוקויפען די אינזלען, וואס זענען מוכן ומזומן, כמעט שוין יעצט די מינוס פערקויפט צו ווערען.

לאמיר בכן א קוק טון, ווי עס געפינען זיך עס די קוראנטע אינזעל-סחורה, און וואס פערמאגען זיי עס אליינס גוטס.

5 פון די 14 אינזלען ליגען נישט ווייט פונ'ם פארט תאור. א זעקסטע אין דינקירכען, 2 אנדערע אויף צפון פון ברעג פון דער ברעטאניע. די איבריגע ווערען אבגעשוואנקט פון די כוואליעס פון ים-התיכון און איינע געפינט זיך אך תכל' עטליכע הונדערט קילאמעטער פון קארסיקא.

אויף דער לעצטער אינזעל הערשט א ווילדע טראפישע נאטור, וואס קען דער-פרעהען דאס אויג פון אמאלער. וואס נאך דארט איז פערהאן חוץ מען נישט, אפשר בעהאלטען זיך אין די שפאלטען פון די אינזעל-פעלזען באנדיטען פון קארסיקא, וואס געפונען זיך דארט בשפע.

דער בעל-הבית פון אזא אינזעל וואלט מסתמא זיך אזוי שנעל נישט דערפיהלט אלס אמת'ער בעזיצער פון דער אינזעל, ווייל די באנדיטען פון קארסיקא האבען נישט אזא גרויסען דרך-ארץ פאר א קניה, וואס איז געמאכט מיט דער פראנ-צויזישער רעגירונג.

אבער דאס איז בלויז א חשבון. גע-כער איז צו רעכנען, אז אויף אלע 14 אינזלען געפינט זיך נישט קיין ילדי איש. און דער איינציגער וועלט דארט גע-קענט מאכען א לעבען נישט ערגער, ווי רובינזאן קרוזא למשל.

מיליאנערען, וואס האבען חשק צו זיין הערשער איבער ווילדע פעלקער וואלטען מיר שוין בעסער געראטען זיך צו ווענדען צו דער ענגלישער רעגירונג, וואס האט ערשט נישט לאנג צוריק פערקויפט 2 אינזלען פאר פיל מיליא-נען פונט צו א אמעריקאנישער אקציען-געזעלשאפט. די דאזיגע געזעלשאפט פערמאגט יעצט 160 אונטערטאנען, די צאהל איינוואוינער פון ביידע געקויפטע אינזלען.

אבער מען קען נישט פערלאנגען, אז די פראנצויזישע אינזלען זאלען זיין בעפעלקערט. דאס וואלט געהען צופיל. ווארום שטעלט אייך פאר, אז צווישען די 14 אינזלען דארף איינע קאסטען 1900 פראנק און איינע 1700 פראנק! אמת די איבריגע זענען שוין דוקא טייערער, אבער פארט מאכט דער חשבון פאר אלע 14 אינזלען אויס נישט מעהר, ווי 11 מיליאן פראנק, וואס בערעכענט אין דאלארען, איז דאס נישט אזא גרויסע אפותיקא.

אלאי די קלענסטע אינזעל, איז פונ-דעסטוועגען אזוי גרויס, אז מען קען זיך אויפבויען א ווילע מיט א גארטען דערצו, מען דארף נאר זיין ראמאנטיש געשטימט. מורא צו האבען איז נישטא, ווייל די פראנצויזישע רעגירונג גיט פריי אזש א חארמאט, וואס שטעהט שוין דא אזוי מימים קדמונים.

חקצור, א מציאה. נאר מאי געפינט מען פארט א בעלן?

סענסאציאנעלער פראצעס אין סערביען.

א ציגיינערין, די לעבעדיגע העלדין פון א פאלקס-שטיק, פאדערט פון מחבר א טייל פון זיינע ביהנע-טאנטיעמען.

אין קליינעם סערביען זאל בקרוב פארקומען א פראצעס, וואס האט צו זיך קיין גלייכען נישט אין דער געשיכ-טע פון אייראפעאישען געריכטס-וועזען.

דער בעקאנטער סערבישער שריפט-שטעלער בארא סטאנקאוויטש, וועמענס ראמאן „אונריין בלוט" ווערט בעטראכט אלס דער בעסטער סערבישער ראמאן, האט בערך מיט 20 יאהר צוריק אנגע-שריבען א פאלקס-שטיק מיט נאמען „קאסטאנא".

„קאסטאנא" קען בעצייכענט ווערען אלס די קלאסישע דראמא פון ליבע און ליידענשאפט פונ'ם סלאווישען אריענט, אלס ליד פון ליידען און בענקשאפט פונ'ם הייסען באלקאן-טעמפעראמענט, „וואס דערציטערט די הערצער פון די מענער און צינדט אן אין א פלאם די ליבען פון די פרויען"...

הגם דאס שטיק איז געשריבען מיט 20 יאהר צוריק, האט עס ביז היינט נישט פערלוירען זיין אקטואליטעט און געניסט נאך היינט פון א אונגעהויערער פאפולאריטעט. עס ווערט געשפילט אויף אלע דרום-סלאווישע בינעס, פון אלע אמאטערען-טרופעס, אפילו אין אמעריקא און אויסטראליען איז עס אויפגעפיהרט געווארען פיל הונדערטער מאל.

סטאנקאוויטש האט אין זיין געבורטס-שטעטעל בראניע (דרום סערביען) גע-האט די געלעגענהייט זיך צוצוקוקען אורבילד פון זיין טעאטער-שטיק, צו דער דעמאלט אלגעמיין בעליבטע צי-גיינערין קאסטאנא, וואס האט מיט איהר ליידענשאפטליך געזאנג און איהרע טענץ פער'כשופט יונג און אלט.

שפעטער האט ער אנגעשריבען דאס טעאטער-שטיק, אין וועלכען ער האט זיך בעמיהט צו מאלען זיין היים און די מנהגים פון יענער פראווינץ, און וועמענס מיטעלפונקט עס שטעהט די ציגיינערין קאסטאנא.

דער פרוב איז סטאנקאוויטש'ן אוי-סערגעוועהנליך גוט געלונגען און סטאנ-קאוויטש האט זיך דערשלאגען צו א גע-טער מאטעריעלער לאגע.

די ציגיינערין קאסטאנא האט ווייטער געלעבט איהר לעבען, האט איז בעהוי-מעס געהען דער ליבע און דעם טאנץ אזוי לאנג, ביז דער רייץ פון איהר קערפער איז פערשוואונדען, און דאס פייער פון איהרע לידער איז פערלאשען געווארען.

אזוי לאנג, ווי זי האט זיך געפיהלט יונג, האט עס איהר זעהר געפאלען דער כבוד, וואס פערשיידענע סערבישע אקטיארען פון אלע טיילען לאנד הא-בען איהר אפגעגעבען מיט זייער בעזוך, כדי צו שטודירען דאס אורבילד פאר זייער אינטערפרעטירענדער ראלע.

מיט א קורצער צייט צוריק האט אבער די ציגיינערין זיך מיישב געווען און אנגעהויבען פאדערען פונ'ם מחבר א גע-וויסען טייל פון זיינע טאנטיעמען פאר די אויפפיהרונגען, בעגרינדענדיג איהר פאדערונג דערמיט, וואס זי האט איהם געדינט אלס מאדעל צו דעם שטיק, דורך וועלכען ער האט זיך דערשלאגען צו א גרויס פערמעגען.

די הויפט-סבה צו דעם ארויסטריט פון די אמת'ע „קאסטאנא" איז געווען, די ידיעה, וואס האט זיך פערשפרייט, אז א אמעריקאנישע פילם-געזעלשאפט וויל סטאנקאוויטש'ן בעצאהלען פאר דער ערלויבניש צו פערפילמען דאס שטיק 3 מיליאן דינאר.

אין א שעהנעם פריהמארגען האט זיך אין בעלגראד בעוויזען דער ציגיינערינס מאן, מאקסיק, מיט א פאק פאפירען און רעקאמענדאציע - בריוו פון בעריהמטע פערזענליכקייטען, וואס ווילען איהם העלפען זיין זאך צו בעווייזען דעם פרא-צעס און צווישען די בעלגראדער שריפט-שטעלער ארויסגערופען א געהעלדיגע פאניק.

פאר די פרעסע-פערשטעהער האט סטאנקאוויטש אפגעגעבען פאלגענדע ערקלערונג:

„איך האב די ציגיינערין „קאסטאנא", וועלכע איך האב געזעהן אין מיין פרי-העסטער יוגענד, ערשט נאכמאל גע-זעהן, בעת מען שטיק איז אויפגעפיהרט געווארען.

מיינע גאנצע בעציהונגען צו איהר זענען בעשטאנען דערין, וואס איך האב זי דאן מכבד געווען מיט א גלעזעל בראנפען און דערין, וואס מיין פרוי צי אויך די שוישפילערין פרוי ספאסיטש האבען איהר געשאנקען א פאר שטרימפ צי א אלטען קלייד. זאל מאקסיק ווייטער ענטהאלטען זיין פאדערונג אויף האנאראר, דאן וואלט יעדער מאן פון בראניע, וואס הייסט מיטקא (דער נאמען פונ'ם העלד אין שטיק) אויך געהאט דאס רעכט צו פערלאנגען א טייל פון מיינע טאנ[טיע]מען".

סטאנקאוויטש מיינט, אז דאס האט איהם זיינע ליטערארישע געגנער ... טון אזא שפיצעל, אויס קנאה צו דעם פארגעלעגטען אמעריקאני[שען] הא.דלר פון דער פילם-געזעלשאפט.

בקרוב זאל פארקומען דער פראצעס. ער ווערט ערווארט מיט דער גרעסטער שפאנונג, ווייל ער וועט דינען אלס ריכט-ליניע פאר א גאנצע ריי ענליכע פאדערונגען.

ווייץ וואס איז אלט 5,500 יאהר.

אויסגעגראבען אין אור-כשדים.

אין פערשידענע פונקטען פון אונזער ערד ארבעטען ספעציעלע ארכעאלא-גישע עקספעדיציעס, וואס בעמיהען זיך אויסצוגראבען פון די טיפענישען פון דער ערד, דעם שארית-הפליטה פון דער אלטער פאר-היסטארישער ציוויליזאציע.

א גרויסע פעראינטערעסירונג רופען ארויס די אויסגראבונגען אין ארם-נהרים ווי בעקאנט ארבייט דארט איצט א ענג-לישע עקספעדיציע פונ'ם „בריטיש מו-זעאום" צוזאמען מיט א עקספעדיציע פון א פילאדעלפישען מוזעאום.

און עס האט דער געלעהרטער שא-געפונען איצט ענטדעקט אין א געהייסען הויז, וואס מען האט אויסגעגראבען אין אור-כשדים א ביסעל ווייץ, וואס ווערט גערעכענט, אז עס שטאמט פון 5,500 יאהר צוריק.

די ווייץ-קערנדלעך זענען קליינע, טונקעל-רויטע און האבען טעמפע שפי-צען. די דאזיגע אינטערעסאנטע ארכעא-לאגישע ענטדעקונגען בעשטעטיגען די ידיעות פון די קלאסישע היסטאריקער וועגען דער אויסערגעוועהנליכער פרוכט-בארקייט פון דעם בבל'ישען ווייץ.

פרויען-פעראיין אין ירושלים בעגריסט די מוטער פון עסטרייכישען מלוכה-פרעזידענט.

ירושלים, 27. מערץ (טעלעגראפיש דורך יט"א) דער יודישער פרויען-פעראיין האט ארויסגעשיקט צו מאריאנא הייניש קיין וויען א בעגריסונגס-דעפעש[ע] צו איהר 80-יעהריגען געבורטס-טאג.

פרוי מאריאנא הייניש איז די מוטער פונ'ם איצטיגען פרעזידענט פון דער עסטרייכישער רעפובליק און איז בעקאנט אלס קעמפערין פאר די רעכט און גלייכהייט פון דער פרוי.

לאָדזער כראָניק.

פון הילפס-פאַראיין „תומכי אורחים“.

ווי עס ווערט מיטגעטיילט, וועט דער פאַראיין „תומכי אורחים“ איינאָרדנען אַן אומזיסטע פסח-קיך אין לאָקאַל פון „דאָבראָטשיננאָשטש“, זאַכאָדניאַ נומ. 20.

פון קאָנפעקציאָנערן-פאַראיין.

אויף דער לעצטער פאַרזאַמלונג איז געוועהלט געוואָרן אַ שידס-געריכט באַשטייענדיג פון פאָלגענדע מיטגלידער: ש. מאַסבער, מ. אייזען, ל. פּאַרס, ל. לעשטשינסקי, ל. דאַמב, ר. ב. שפּיגעלמאַן, א. קאַיאַווסקי, ווײַנטרויב, ש. דאַווני, י. גרשאָנאָוויטש, ל. האַלבערג, ק. קאַפּמאַן, י. לערערמאַן, ש. מעש, ל. פּיינצאָוויטש און י. ביטמאַוויטש.

אַלג. פערזאַמלונג פון יוגענד-ליבע נאָדעל-אַרבייטער.

גרויסער זיג פון דער פּועלי-ציון „יוגנט“

דעם פאַרגאַנגענעם שבת איז אונטער'ן פאָרזיץ פון ח' לאַווענדאַ פאָרגעקומען די אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון דער יוגנד-סעקציע ביים לאָדזשער נאָדעל-פאַראיין.

צו דער פערזאַמלונג זענען געקומען 306 יוגנטליכע שניידער-אַרבייטער. נאָך אַ לעבעדיגער דיסקוסיע, אין וועלכער עס האָבען אנטיילגענומען פאַרשטייער פון דער פּועלי-ציון „יוגנט“, „צוקונפט“ און „אָפּאָזיציע“, זענען פאָרגעקומען וואַהלען צו אַ פערוואַלטונג, וועלכע האָבען געגעבען פאָלגענדען רעזולטאַט: ליסטע נומער 1 פּועלי-ציון „יוגנט“ 157 שטימען 5 מאַנדאַטען, ליסטע נומער 2 „צוקונפט“ 73 שטימען 2 מאַנדאַטען, ליסטע נומער 3 „אָפּאָזיציע“ 74 שטימען 2 מאַנדאַטען.

קופּאָן № 78
אויף אומזיסטע יורידישע עצות.
דער בעזיצער פונ'ם דאָזיגען קופּאָן קען בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאָנסול פון אונזער רעדאַקציע.
גילטיג היינט מאָנטאַג ד. 28 מערץ פון 8—9 אָוו.

שטייער-אויסטאַוו ווערט געענדערט לטובת די סוחרים.

דריי קאַטעגאָריעס אויסלאַנדס-פּעסער צו ביליגע פרייזען פאַר סוחרים, וואָס פאָהרען קיין אויסלאַנד.

פיל אַנדערע וויכטיגע נייעס און בעשלוסען אויף דער גענעראַל-פערזאַמלונג פון סוחרים-פאַראיין, פּיעטריקאָווער 73.

(:) שבת צו נאַכטס איז פאָרגעקומען די צווייטע אַלגעמיינע מיטגלידער-פערזאַמלונג פון סוחרים-פאַראיין (פּעטריקאָווער 73).

9 אוהער עפענט דער וויצע-פאָרזיצענדער ד"ר יוסף זאַקס די פערזאַמלונג. נאָכדעם, ווי מען בעעהרט מיט אויפשטעהען די ערשטער, ווערט געוועהלט אַלס פאָרזיצענדער פון דער פערזאַמלונג ח' מוריץ זאַקס, אַלס אַסעסאָרען: מ. הערץ, וואַלפיש, נאָמקע און סעקרעטער אינזש. לעווענהאַפּט.

נאָכדעם, ווי ח' מאַקרסקי לייענט דעם פּראָטאָקאָל פון דער פאַרוואָריגער פערזאַמלונג, גיט ד"ר זאַקס איבער דעם טעטיגקייטס-בעריכט פאַר די לעצטע 15 חדשים.

פונ'ם בעריכט איז צו זעהען, אַז דער פאַראיין, וועלכער צעהלט איצט 520 מיטגלידער, ענטוויקעלט אַ פיל-זייטיגע טעטיגקייט. די פערוואַלטונג האָט מעהרערע מאָל אינטערווענירט ביים האַנדעלס-מיניסטער קוויאַטקאָווסקי וועגען אַ ריי סוחר'ישע פראַגען. אַ דאַנק דעם, וואָס די איצטיגע רעגירונג בעציהט זיך צום סוחר'שום מיט געוויסע סימפּאַטיעס, האָבען זיך געלאָזט אַדורכפיהרען מעהרערע ענינים, וואָס ס'האָבען זיך פריהער נישט געלאָזט אַדורכפיהרען.

אויף אַ קאָנפערענץ מיט'ן האַנדעלס-מיניסטער, וואָס איז פאָרגעקומען דעם לעצטען מיטוואָך, האָט דער מיניסטער צוגעזאָגט, אַז דאָס שטייער-געזעץ וועט אין די נאָהענטסטע טעג ווערען געענדערט לטובת די סוחרים. צוליב דעם אָבער, וואָס דער סיים איז פאַרטאָגט געוואָרן, וועט דאָס זיכער געשעהען דורך אַ דעקרעט פון מלוכה-פּרעזידענט.

די פערוואַלטונג האָט אויך געפאָדערט אַן ענערגישע אינטערווענץ אין מיניסטעריום וועגען פאַרקלענערן דעם טאַריף פאַר אויסלענדישע פּעסער. די רעגירונג האָט אָבער שטענדיג אָפּגעזאָגט. אויף דער לעצטער קאָנפערענץ אין וואַרשע האָט דער מיניסטער קוויאַטקאָווסקי ערקלערט דער דעלעגאַציע פון פאַראיין, אַז ס'וועלען איינגעפיהרט ווערען הנחות פאַר סוחרים אויף פאָלגענדע אופן:

ס'וועלען זיין דריי קאַטעגאָריעס פון פּעסער: ערשטע קאַטעגאָריע — אַ פּאַס אויף איין מאָל צו פאָהרען קיין אויסלאַנד מיט אַן אויפענטהאַלט פון אַ חודש — 25 זל.; צווייטע קאַטעגאָריע — אַ פּאַס מיט 6 קופּאָנען, צו 25 זל. אַ קופּאָן. יעדער קופּאָן וועט גילטיג זיין איין מאָל צו פאָהרען קיין אויסלאַנד, ד. ה. פאַר 150 זל. וועט מען קאָנען זעקס מאָל אין יאָהר פאָהרען קיין אויסלאַנד און אַ דריטע קאַטעגאָריע, אַ יעהרליכער פּאַס פאַר 200 זל. צו פאָהרען אונבעגרענעצט.

די הנחות וועלען זיין פאַר סוחרים, וועלכע בעזיצען פּאַטענטען פון I און II קאַטעגאָריע און פאַבריקאַנטען און האַנדווערקער, וועלכע בעזיצען פון I ביז 5-טער קאַטעגאָריעס אַרבייטס-פּאַטענטען. די הנחה-פּעסער וועט דער רעגירונגס-קאָמיסאַריאַט אַרויסגעבען נאָר אויף בעשייניגונגען פון סוחרים- און האַנדווערקער-פאַראיינען.

פון בעריכט איז אויך צו זעהען, אַז דער פאַראיין איז פערטרעטען אין אַלע שאַצונגס-קאָמיסיעס אין די פינאַנץ-אַמטען, אין דער אַפּעלאַציע-קאָמיסיע און דער פינאַנץ-קאַמער. די מיטגלידער פון די שאַצונגס-קאָמיסיעס, זאָגט דער רעדנער, זענען געשטאַנען אויף דער געהעריגער הויך און נישט געלאָזט בע'עולה'ן די מיטגלידער. ביים פאַראיין איז אויך איינגעפיהרט געוואָרן ביליגע משפטים-נישע הילף פאַר די מיטגלידער. דער פאַראיין האָט אויך אַרויסגעפיהרט ביי די וואַהלען פון האַנדעלס-ראַט 6 אייגענע קאַנדידאַטען.

צום סוף פון בעריכט לייענט דער רעדנער איבער אַ בריף פון אַ מיטגליד צו דער פערוואַלטונג, אַז ער גיט אַ סטיפּענדיע אין דער הויך פון 3000 זל. אַ יאָהר פאַר אַ יודישען בחור, וועלכער גיט זיך אָפּ מיט עקאָנאָמישער וויסענשאַפט. די נאָמען פון דעם אונבעקאַנטען בעל-דבר ווערט אויפגענומען מיט אַפּלאָדיסמענטען.

נאָך דעם בעריכט ענטוויקעלט זיך אַ דיסקוסיע איבער איינציגע פּאָזיציעס פון פרעלימינאַר-בודזשעט, דערהויפּט וועגען קרעדיטירען די סומע 25.000 זל. אויף רעפּרעזענטאַציע-קאָסטען.

אין דער דיסקוסיע בעטייליגען זיך די ה"ה: הערץ, פרידע, שטגאָוויץ, האַלפּערן, מאַנעבערג, באַכאַר, ד"ר זאַקס, קראַמאַשינסקי, ניימאַרק, אַמזלער א.אַנד. ה' לעווענהאַפּט ענטפערט די רעדנער.

צום סוף ווערט אַנגענומען דער פאַרשלאַג פון ח' מאַניץ איבערצוגעהן צו דער טאָגעס-אָרדנונג איבער'ן בעריכט. די פערזאַמלונג דרוקט אויס אַ דאַנק דער פערוואַלטונג פאַר איהר פרוכטבאַרער אַרבייט לטובת די מיטגלידער.

ס'ווערט אויך אַנגענומען דער פאַרשלאַג פון ד"ר זאַקס צו עפענען ביים פאַראיין אַן אַפּטיילונג פאַר בעלי-חובות, כדי צו שיצען מעגליכע פאַרלוסטען נישט נאָר דעם קרעדיטאָר, נאָר אויך נעמען אין שוץ דעם בעל-חוב.

איינשטימיג ווערט אַנגענומען דער פאָרשלאָג צו עפענען אַן אונטערשטיצונגס-פאָנד פאַר געפאַלענע סוחרים.

מ'טרעט צו צו די ערגענצונגס-וואַהלען, וועלכע געבען פאָלגענדען רעזולטאַט:

אין דער פערוואַלטונג: ד. בערקאָוויטש, י. גראָסלייט, ה. מאַלאַכאָווסקי, ק. מאַניץ, א. רייזענבערג, ד"ר י. זאַקס, י. שלאַם, ד"ר ש. ווישעוויאַנסקי.

אַלס קאַנדידאַטען: ס. בלומבערג, י. קאַנאַו, א. קאַן, ה. ליפּמאַן, א. רינגלער, י. טאַבאַקסבלאַט, י. ווײַנשטיין, ה. זמיגראָד.

אין דער רעוו.-קאָמיסיע: סט. אַמזעל, ס. פרידע, י. קלעצקי, ב. ליטווין, מ. פערלא, ב. שאַק.

אין שידס-געריכט: סט. אַמזעל, ג. באַבאַד, ש. ביאַלער, ר. עפּשטיין, א. פוקס, וו. גאַטקע, י. נאַטליב, א. גאָלדבערג, ע. האַדריאַן, ב. הערמאַן, י. הערץ, ס. האַפפמאַן, י. קאַגאַן, י. קלעצקי, א. קאַץ, ז. קראַמאַשינסקי, ד"ר ה. קיפּער, י. לעווישטיין, י. ליכטענשטיין, ח. ליפּנאָווסקי, ח. מאַלאַכאָווסקי, ק. מאַניץ, א. אָפּפּערטסהייזער, מ. פערלא, ע. ראָזענבערג, ש. ראַנעקוויטש, ד"ר ז. שינאַגל, י. שטערן, ד"ר י. זאַקס, ה. זמיגראָד.

תיקון-טעות.

אין דעם נעכטיגען אַנאָנס וועגען חילול שבת ביי ה' קינרוס איז אַריינגעפאַלען אַ טעות: אנשטאָט פּרשת ויקרא דאַרף זיין—פּרשת צו.

אַרבייטסלאָזער שעכט זיך מיט אַ ראַזיר-מעסער אין דער טערקישער בעקעריי.

דעם זעלבסטמערדער איז געלונגען אַבצוראַטעווען.

(:) נעכטען 11 אוהער זענען די בעזוכער פון דער טערקישער בעקעריי, רוג פּעטריקאָווער און פּאָלודניאָוואַ, געווען עדות פון אַ שרעקליכער טראַגעדיע.

אין דער בעקעריי איז געקומען אַ יונגערמאַן, אַ פּוילישער אַרבייטער אין די דרייסיגער יאָהרען און זיך געהייסען געבען טשאַסטקעס מיט טעה. דער קעלנער האָט איהם דערלאַנגט דאָס עסען צו אַ טישעל. אין אַ פּאָר מינוט אַרום האָט דער גאַסט אַרויסגעצויגען אַ מעסער און זיך דערמיט איבערגעשניטען דעם האַלז. עס איז תיכף אַרויסגערופען געוואָרן די פּאַגאָטאָוויע, וועלכע איז באַלד געקומען און געגעבען דעם זעלבסטמערדער די ערשטע הילף.

עס איז פעסטגעשטעלט געוואָרן, אַז דער זעלבסטמערדער איז שוין אַ לענגערע צייט אַרבייטסלאָז און ער האָט זיך איבערגעשניטען דעם האַלז מיט'ן צוועק צו בעגעהן זעלבסטמאָרד. דער שניט איז אָבער נישט געווען קיין טיפער און עס איז איהם דעריבער געלונגען אַפּצוראַטעווען.

די פּאַגאָטאָוויע האָט איהם אָבגעפיהרט אין שפּיטאָל שוו. יוזעף.

מען מאַכט געלד דורך אויסהאַקען אַן אויג.

(ג) דער פלייש-האַנדלער ה' מ. העלט פון נאָווער'ס מאַרק איז בעפאַלען דעם קצב ה' בערל האָפמאַן פון קיליגסקי-גאַס און איהם אַזאַ שטאַרקען קלאַפּ געטאָן מיט דער פויסט, אין אויג אַריין, אַז יענער איז אַנידערגעפאַלען אין אַ בעוואוסטלאָזען צושטאַנד און פערלוירען די ראיה אויפ'ן צושלאָגענעם אויג. די אַרויסגערופענע דאָקטוירים האַלטען, אַז דאָס אויג וועט מוזען אַרויסגענומען ווערען.

דעם קלאַפּ האָט ה' האָפמאַן בעקומען דערפאַר, ווייל ער האָט אויף דער מינוט נישט געקאָנט בעצאָהלען דעם פערלאַנגט פון זיין קרעדיטאָר און איהם אָפּגעבען אַ חוב פון 140 זל.

דער בע'עולה'טער ה' האָפמאַן קלאָגט אָן און געריכט דעם ה' העלט.

300 זל. פאַר נישט צונעמען אינוואַלידען צו דער אַרבייט איז בעשטראָפט געוואָרן די פאַמיליע היינצעל.

(אי) פאַר נישט אָפּהיטען די פאַראָרדנונג פון מלוכה-פאַרוואַלטונג, אין וועלכער עס זאָגט זיך, אַז אויף פרייע פּאָסטענס דאַרף מען קודם כל צונעמען אינוואַלידען, איז די פירמע היינצעל בעשטראָפט געוואָרן מיט בעצאָהלען 300 זלאָטים.

אויפרוף!

דער הילפס-פאַראיין „תומכי אורחים“ אָרגאַניזירט אַ גרויסע פּסח-אַקציע.

געדענקט, אַז טויזענדער נויט-בעדערפטיגע בכבוד'ע יודישע פאַמיליעס וואַרטען אויף דער הילף!

אויף די טויזענדער גבירים ליגט אַ חוב די פּסח-אַקציע פון „תומכי אורחים“ אונטערצושטיצען.

דער פאַראיין „תומכי אורחים“ נעמט אונטער אויך היי יאָהר פסח אַ גרויסע אַקציע און ווי עס איז צו ערוואַרטען איז עס פערלויפיג די איינציגע הילפס-אַקציע אין לאָדז.

מיר ווענדען זיך דעריבער צו דער גאַנצער לאָדזער יודישער בעפעלקערונג אונטערצושטיצען די אַקציע מיט אַ ברייטער האַנד, ווייל הונדערטער מענשען וועלען אַ דאַנק „תומכי אורחים“ האָבען די מעגליכקייט צו פייערען דעם גרויסען יום-טוב פסח. צו דעם צוועק וועלען זיך צו אייך ווענדען פערוו.-מיטגלידער און אויך גבאים פון שטיבלעך און שוהלען מיט ספּעציעלע שפּענדע-בלאַנקס. אויך האָבען מיר אַרויסגעשיקט איינקאַסענטען זאַמלען שפּענדען, און דער שפּענדער ווערט געבעטען ביים געלד געבען צו זיין אויפמערקזאַם, אַז דאָס שפּענדע ביכעל זאָל האָבען די אונטערשריפטען פון פּרעזעס, סעקרעטער און קאָנטראָלער אונטער דעם פאַראיינס-שטעמפּעל. עס איז צו ערוואַרטען, אַז די יודישע בעפעלקערונג וועט די אַקציע ווי געהעריג אונטערשטיצען.

מיט דרך ארץ
די פערוואַלטונג פון תומכי אורחים
פּרעזעס דאָקטאָר לעאָפּאָלד פּליוואַצקי.

ענטדעקט אַ שוידערליכען מאָרד.

דער דערמאָרדעטער איז געוואָרען בעגראָבען אויף אַ פעלד.

(§) עהערנעכטען איז אין דאָרף ווימאַניאַ, גמינע מקאַטשעוו, לאָדזשער פּאָוויאַט, ענטדעקט געוואָרען אַ שוידערליכער מאָרד, וואָס איז בעגאַנגען געוואָרען אין זעלבען דאָרף.

עהערנעכטען איז אַ פּויער אַוועק אויפ'ן פעלד אַקערן די ערד. דער אַקער-אייזען האָט זיך צונגעשטויסען אין אַ האַרטער זאַך. ווען דער פּויער האָט זיך נעהנטער צוגעקוקט, האָט ער דערזעהען, אַז אין דער ערד איז בעגראָבען דער קערפּער פון אַ מאַנספּערשוין.

דער פּויער האָט וועגען מאָרד גלייך מיטגעטיילט דער פּאָליציי, וואָס האָט אונטערגענומען אַן אויספאָרשונג, וועלכע האָט פעסטגעשטעלט, אַז דער בעגראָבענער אין דער ערד איז דער רייכער פּויער לעאָן קענדזשיערסקי פון וואָלאַצלאַוועק. אין קרימינעלען טאָג האָט ער אָפּגענומען אין דער אַגראַר-באַנק אין וואָלאַצלאַוועק אַ ירושה פון 20.000 זל.

אויפ'ן וועג זענען איהם בעפאַלען 2 פּויערען און דערמאָרדעט, צונעמענדיג ביי איהם דאָס געלד.

די פּאָליציי האָט אַרעסטירט עטליכע פּערשוינען, וועלכע מען איז חושד אין בעגעהן דעם מאָרד.

בעשווינדעלט אַ גייסטיג-קראַנקע פרוי.

(א) דער היגער איינוואוינער אַברהם קאַהן האָט מיטגעטיילט דער פּאָליציי, אַז זיין פרוי, אַ גייסטיג-קראַנקע, איז אַנטלאָפען פון לאָדז קיין טשענסטאָכאָוו און דאָרט האָט זי געשלאָסען באַקאַנטשאַפט מיט עפּיס אַ פּערשוין, וועלכער האָט איהר אויסגענאַרט צירונג פאַר טויזענד זל. די פּאָליציי פיהרט אַן אויספאָרשונג.

טעאַטער סקאַלאַ
18 צעגיעלניאַנאַ 18
לעצטע געזעגענונגס-פאָרשטעלונג
פון די לאָדזער געבוירענע אַלעמען גוט בעקאַנטע אַרטיסטען:
חנה לערנער, שלמה קוטנער, דוד זיידערמאַן
היינט מאָנטאַג ד. 28-טען מערץ, 8.30 אָוונד
גרויסע פּאָפּולערע פאָרשטעלונג צו ביליגע פרייזען
געלד, ליבע, שאַנדע
לעבענסבילד אין 4 אַקטען פון זאַלאַטאַרעווסקי
הויפּט-ראָלען: אַלבערט—ד. זיידערמאַן, סעניאָ—ח. לערנער, בענדער ש. קוטנער.
צום שלוס: אַ גרויסער דיווערטיסמענט
ס'וועלען געזונגען ווערען די שענסטע לידער—קופּלעטען—דועטען
מיט'ן אנטייל פון חנה לערנער, שלמה קוטנער, דוד זיידערמאַן.
בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון „סקאַלאַ“.

ראַדאָשיצער יודען קומען צום רבי ר' חיים אשר'ל און בעטען איהם מיט טרערען אין די אויגען, אַז ער זאָל זיך אומקעהרען קיין ראַדאָשיץ.

רבי ר' ישראל יוסף געקומען קיין לאָדז און געהאַלטען אַ הספד אויפ'ן קבר פון נפטר ר' אליעזר דוד'ל זצ"ל און אין דער אַלט-שטעטישער שוהל.

(ג) נעכטען, זונטאָג, פריה, זענען קיין לאָדז אָנגעקומען צוויי אויטאָמאָבילען מיט ראַדאָשיצער יודען, וועלכע זענען פערפאָהרען אויף נאַרוטאָוויטש 49 צו ח' יאַנקעל יאַקובאָוויטש, וואו דער רבי ר' חיים אשר'ל שליט"א האָט נאָך געדאַוונט אין נאָכ'ן דאַווענען האָט ער געזאָלט אַריבערפאָהרען אין זיין נייער דירה קיין רודאַ-פּאַביאַניץ.

די ראַדאָשיצער יודען זענען אַריין צום רבי'ן ר' חיים אשר'ל און איהם ערקלערט, אַז די גאַנצע יודישע קהלה אין ראַדאָשיץ פערלאַנגט, אַז דער רבי זאָל יעדענפאַלס זיך אומקעהרען אין זיין היים-שטאָט און דאָרט זיך בעזעצען. די דעלעגאַטען פון ראַדאָשיצער קהל האָבען אַפּעלירט צום רבי'ן, ער זאָל זיך דערבאַרימען איבער די ראַדאָשיצער יודען, ווען פון איהם איז אָפּהענגיג צי די יודען פון שטעטעל וועלען האָבען פרנסה אָדער נישט.

דער רבי ר' חיים אשר'ל איז שטאַרק געריהרט געוואָרען פון די רייד פון די ראַדאָשיצער יודען און ערקלערט, אַז ער איז גרייט תיכף זיך צו בעזעצען אין דער שטאָט פון זיינע אבות. דערפון האָבען איהם אָבער אָפּגעהאַלטען זיינע מקורבים אין לאָדז, וועלכע האָבען איהם געראַטען צו וואַרטען ביז עס וועט קומען צו אַן אויסגלייך צווישען איהם און זיין ברודער.

* * *

(ג) נעכטען איז דער ראַדאָשיצער רב ר' ישראל יוסף שליט"א געקומען קיין לאָדז. אויפ'ן פאַבריקס-באַהנהויף האָט זיך האַלב 2 ביי טאָג פערזאַמעלט פיל יודען, וואָס האָבען דעם רב אָפּגעוואַרט און צוזאַמען מיט איהם זענען זיי אויף אַ קאַטש געפאָהרען גלייך אויפ'ן בית-עולם.

אויפ'ן בית-עולם האָט שוין געוואַרט אַ גרויסער עולם.

מיט אַ געבויגענעם קאָפּ איז דער ראַדאָשיצער רב צוגעגאַנגען צום קבר פון זיין פאָטער און האָט אָנגעהויבען הויך און יאָמערליך צו וויינען. דער אַרומיגער עולם האָט מיטגעוויינט.

דער רב האָט אויפ'ן קבר געזאָגט עטליכע תפלות פון „מעבר יבוק“. דערנאָך האָט ער געהאַלטען אַ הספד, וואָס האָט אַלעמען געריהרט ביז טרעהרען. פאַרצייטענס — האָט ער געזאָגט — האָבען יודען געהאַט אַ בית-המקדש, וואו זיי האָבען געבראַכט זייערע קרבנות, וואָס האָבען מכפר געווען פאַר זייערע זינד. היינט איז קיין בית-המקדש נישטאָ; דער איינציגער גרויסער אַנהאַלט אין'ם לעבען פון חרוב'ען יודישען פאָלק איז דער צדיק-הדור, און ווערט דער צדיק הדור נפטר איז דאָס פּונקט אַזוי ווי דאָס בית-המקדש וואָלט חרוב געוואָרען. מען דאַרף שטאַרק וויינען דערויף און מתפלל זיין פאַר'ן רבונו של עולם, פאַר די גרויסע זינד פונ'ם דור, וואָס האָט נישט געקאָנט אויפהאַלטען אין זיך דעם צדיק.

מיט געוויין האָט דאַן דער עולם אָנגעהויבען מיטזאָגען מיט'ן ראַדאָשיצער רב „תפלה למשה“.

נאָכדעם האָט דער עולם אַ געריהרטער אויסגעהערט דעם קדיש, וואָס הרב ר' ישראל יוסף האָט געזאָגט אויפ'ן קבר פ'ן רבי'ן ר' אליעזר דוד'ל זצ"ל.

דערויף האָט דער ראַדאָשיצער רב ווידער געזאָגט תהילים. מענער און פרויען האָבען צועפענט די תהילים'לעך און מיט אַ האַרצרייסענדען קול מיטגעזאָגט קאַפּיטעל נאָך קאַפּיטעל.

דאָס געדראַנג אַרום קבר איז געווען [illegible] אַזוי, אַז עטליכע פּערשוין זענען בשעת מעשה געפאַלען אין אָהנמאַכט.

פאַר'ן אויסגעהן האָט דער ראַדאָשיצער רב געלייגט עטליכע ציגעל צום פונדאַמענט אויפ'ן אוהל. דער עולם האָט בעשאָטען דאָס קבר מיט וואונדער-פעהר „קוויטלעך“.

דער ראַדאָשיצער רב איז פון בית-עולם גלייך פערפאָהרען צום נאַרשטשאַוויצער שוחט אויף נאַרוטאָוויטש נומ. 49.

* * *

(:) נעכטען נאָכמיטאָג האָט זיך אויף דער אַלטשטאָט פערשפּרייט אַ קלאַנג אַז דער ראַדאָשיצער מרא דאתרא, דער רבי ר' ישראל יוסף שליט"א וועט 5 אַ זייגער מאַכען אַ הספד אין דער אַלטשטעטישער שוהל. אַ טויזענד-קעפּיגער עולם פון אַלט און יונג האָבען אָנגעהויבען צו שטראָמען צו דער וואָלבאָרסקאַ גאַס און בעלאַגערט דעם איינגאַנג פון שוהל, וואָס איז געווען געשלאָסען פון אַלע זייטען.

פּונקט 5 אַ זייגער איז דער ראַדאָשיצער מרא-דאתרא מיט זיינע מקורבים אין נאָהנטע אָנגעקומען צו פאָהרען צו דער שוהל. דער שמש האָט ערקלערט, אַז אָהן אַ בעזונדערער ערלויבניש פון דער יודישער קהלה טאָר ער נישט עפענען די שוהל. די געמיטער פון פערזאַמעלטען עולם זענען געוואָרען אויפגערעגט און עס האָבען זיך געהערט שאַרפע פּראָטעסטען געגען די, וואָס פערמאַכען אַ מקום קדוש פאַר אַן עדה יודען. דערווייל איז דער עולם געוואַקסען און דאָס געמורמעל האָט זיך פון מינוט צו מינוט פערגרעסערט. עס האָבען זיך געהערט שמועסען, אַז מען דאַרף נעמען צו דער יודישער קהלה מיט אַ פאָדערונג אויפצועפענען די שוהל, כדי דער הספד נאָכ'ן אַלטען ראַדאָשיצער רבי'ן זאָל קאָנען געמאַכט ווערען. צווישען פערזאַמעלטען עולם האָט זיך אויך געפונען דער וויצע-פּרעזעס פון „תומכי אורחים“, ה' גרינבערג און דער פערוואַלטונגס-מיטגליד ה' ישראל ליכטענשטיין, וועלכע זענען אַוועק אין דער פּריוואַטער וואוינונג פון דאָקטאָר ל. פּליוואַצקי אויף פּאָמאָרסקאַ 25 און נאָך אַן ענערגישער אינטערווענץ האָבען זיי בעקומען די ערלויבניש צו עפענען די שוהל פאַר דער פערזאַמעלטער עדה.

דער ראַדאָשיצער מרא-דאתרא איז אַריין אין שוהל און כהרף עין איז דאָס מקום קדוש פול געוואָרען מיט יודען. עס איז געוואָרען שטיל און דער רבי ר' ישראל יוסף שליט"א האָט געמאַכט אַ הספד איבער זיין פאָטער דעם נפטר.

איך בין געווען — זאָגט דער רבי — פון די, וואָס האָבען נישט געוואָלט, אַז די קבורה זאָל פאָרקומען אין לאָדז, נאָר מסתמא איז עס מן השמים. אַז די לאָדזער יודען זאָלען אין אַ עת-צרה האָבען זיך צו וועמען צו ווענדען מיט זייערע בקשות.

צום סוף פון הספד האָט דער רבי מעורר געווען דעם פערזאַמעלטען עולם צו געבען צדקה אויף פסח און אונטערצושטיצען די געזעלשאַפט „תומכי אורחים“, וואָס וועט שטיצען אָרימע יודען מיט מצה און וויין אויף פסח.

נאָכ'ן הספד האָט דער חזן פון דער אַלטשטעטישער שוהל געמאַכט אַן „אל מלא רחמים“ דעם נפטר און דער רבי האָט געזאָגט קדיש. נאָך מעריב איז זיך דער גרויסער עולם פונאַנדערגעגאַנגען.

דער רעציטאל קאנצערט
פון ארטור רובינשטיין.

דער קאנצערט פון וועלט-בערימטען פלאווער-ווירטואז, פון אונזער געניאלען בן-עיר איז געווען א גרויסער גייסטיגער יום-טוב פאר אונזערע מעלאמאנען. שוין לאנג האט די לאדזער „פילהארמאניע" נישט געהאט אזא גרויס פובליקום — די גאנצע לאדזער „געזעלשאפט" און הויפטזעכליך די „איבערשטע צעהן טויזענד" זענען געקומען אפצוגעבען כבוד דעם גאט געבענשטען קינסטלער, דעם אמאליגען וואונדער-קינד, וועלכער איז איצט געווארען א וואונדער פאר דער גאנצער וועלט.

ארטור רובינשטיין איז בלי ספק איינער פון די גרעסטע קלאווער-ווירטואזען פון אונזער צייט, א קינסטלער פון בלוט און פלייש, וואס פעראייניגט אין זיך ווירטואזיטעט און ארטיזם אין דער העכסטער מאס. זיין שפילען מאכט מאגנעטיזירט דעם איינדרוק, אז ער האט א סך גע'ירש'ענט פון דעם אמאל וועלט-בערימטען אנטאן רובינשטיינ'ס גרויסקייט (נישט קיין קרוב אפילו, אבער דאך א סך געמיינזאמעס....). זיין ברילאנטענע טעכניק, זיין וואונדערבארער אנשלאג, זיין גרויסער קראפט-פולער שעפערישער טאן, זיין אונגעוועהנליכע אימפראוויזאציע-קראפט, פול מיט ברען און פייערדיגען טעמפעראמענט, העררליכע דינאמיק, אויסגעצייכענטע פראזירונג — אזוי שטעלען מיר זיך פאר אין אונזער פאנטאזיע דאס מייסטערהאפטע, בשעפ'דיגע שפילען פון אנטאן רובינשטיין, וועלכער האט אזוי ענטציקט בשעתו אונזערע טאטעס און זיידעס.

א. רובינשטיין האט ווירקליך אזוי אינטערעסאנט, אז ער איז א גלענצענדער אינטערפרעטאטאר פון די פערשידענסטע מוזיקאלישע ווערק — א גרויסער קינסטלער, וועלכער לעגט ארויף זיין אייגענעם אינדיווידועלען שטעמפעל פון עכטער קונסט און טיפער מוזיקאלישקייט אויף אלץ, וואס ער שפילט. ער לעבט איבער, ער שאפט, ער ברענגט דורך יעדעם מוזיקאלישען ווערק אויף דער פרוזמע פון זיין פילאסאפיש-געשליפענער נשמה, און וועלכער עס ברענט א חיליג פייער.

דאס פראגראם פון קאנצערט איז געווען, ווי תמיד ביי איהם, זעהר אינטערעסאנט צוזאמענגעשטעלט. אויסדרוקספאל, טיף האט דער קינסטלער אינטערפרעטירט דעם שווערען באך און בעטהאווענ'ס „ציזאר" פראנק'ס (פרעלודיום — כאראל און פוגע). מיט א פיינעם סובטעלען געפיהל פאר'ן נייעם סטיל פון דעם גרויסען שאפען, האט דער קינסטלער אויסגעפיהרט איינציגע פערל פון דעם דערמאנטען מייסטער (באלאדע „אס-דור", „בערסוז" און מאזורקעס) אמבילט'סטען אבער האט זיך רובינשטיינ'ס גרויסקייט ארויסגעוויזען אין דער אינטערפרעטאציע פון זיינע „ליבלינגע". און די מערקווירדיגע ווערק פון די אולטרא-מאדערניסטען (ראוועל, פראקאפיעוו, דע-פאללא, אלבעניס, סטראווינסקי א. אנד.) צוא טיפע פערשטענדניש און צוא גרונדליכע ארבייט דורינגונג אין די פאר אונז פרעמדע און פאר אונזער אויער מערקווירדיג-קלינגענדע מוזיקאלישע שאפונגען, האבען מיר שוין לאנג נישט געהערט. אט די צעלאגאליע שווער-פערדייליכע מוזיק קלינגט אונטער רובינשטיינ'ס מייסטער-פינגער גאנץ אנדערש און מען הערט זיי מיט שפאנונג און געוואלדיגען אינטערעס ביז'ן סוף.

נישט קיין חידוש, וואס דאס מוזיקאלישע לאדז האט געמאכט רובינשטיינ'ען אונגעהויערע אוואציעס און געצוואונגען איהם צו שפילען נאך אזוי-נוגע זאכען אויף פיס.

ס'פרעהט אונז, וואס מיר וועלען האבען די געלעגענהייט איהם נאך אמאל צו הערען אויף'ן מאנטאג'דיגען גרויסען סימפאנישען קאנצערט, וואס איז געווידמעט בעטהאווענ'ען, אויף וועלכען דער קינסטלער וועט אויפפיהרען הויפטזעכליך בעטהאווענ'ס ווערק.

ד"ר ל. פריבולסקי.

דער יודישער איינפלוס אויף דעם פראנצויזישען טעאטער.

דער „דיילי טעלעגראף" האט אבגעדרוקט אנ'ארטיקעל אונטער'ן קעפעל: „די דראמע אין פראנקרייך". אין דעם ארטיקעל ערקלערט דער מחבר, אז די פראנצויזישע דראמע געפינט זיך אונטער דער השפעה פון יודען.

„די פראנצויזישע טעאטערס געפינען זיך אין די הענד פון יודישע אקציאנערען. די גרעסטע צאהל ארטיסטען זענען יודען און דריי פערטעל פון די דראמאטורגען זענען אויך יודען. נאך דער גרויסער פראנצויזישער רעוואלוציע בעקומען יודען גלייכבערעכטיגונג אין אלגעמיינעם אינטעלעקטועלען לעבען. מיט'ן אנקומען קיין פראנקרייך פון מאירבער'ן, הלוי, אפענבאך און סען-סאנס הויבט זיך אן די עפאכע פון דער יודישער השפעה אויפ'ן פראנצויזישען טעאטער.

„דער בעדייטענדסטער און מען קען זאגען עהרליכסטער צווישען די איצטיגע דראמאטורגען איז ה' פארטא-ריש, א יוד פון פארטא-ריקא. די ווערק פון האנרי בערנשטיין, דאס זעלבע טריסטאן בערנאר".

דער מחבר רופט אן א גאנצע רייה יודישע דראמאטורגען, וועלכע האבען דא א גרויסען איינפלוס. ער רעכענט אויס די נעמען: עדמאנד סעע, פערנאן נאזיע, פראנציס דע קראסע, אלפרעד סאוואר (א פוילישער יוד), האנרי קיסטעמעקערס, ראמען קאליוס, דער פרעזידענט פון פראנצויזישען טעאטער פון מחברים און ענדליך האנרי דע-ראטשילד, וועלכער שרייבט אונטער'ן פסעוודאנים אנדרע פאסקאל, און „וועלכער האט אויך געבויט אנ'אייגענעם טעאטער, כדי בעסער צו קאנטראלירען און פערשטעלען זיינע פיעסעס"...

לעזט, אבאנירט
— דאס —
„לאדזער טאגעבלאט"

סענסאציאנעלער פראצעס אין ריגע
געגען א באנדיט,
וואס האט בערויבט א סך יודען:

ריגע (יט"א) אין ריגער קרייז-געריכט האט זיך אנגעהויבען א סענסאציאנעלער פראצעס געגען א באנדיט קויפען, וועלכער האט אין משך פון 5 יאהר צייט פעראורזאכט די ארומיגע בעפעלקערונג. פאר זיינע קרבנות פלעגט ער זיך דער עיקר אויסוועהלען די סוחרים, וואס פאהרען צוריק פון די ירידים. די דריי סטקסטים, מיט וועלכען קויפען האט „געארבעט", איז ממש לעגענדאר. ער פלעגט אבשטעלען גאנצע פוהרען, בערויבען די פאסאזשירען און קיינער האט נישט געוואגט ארויסצוציהען א ווידערשטאנד און אויב עס פלעגען זיך אזעלכע יא געפינען, פלעגען זיי דאס בעצאהלען מיט'ן לעבען. אויף אזא אופן האט קויפען ערמארדעט 18 פערזאן און אויסגעפיהרט איבער 200 רויב-אנפאלען. צווישען די בע'גזל'טע געפינען זיך צעהנדליגער יודען.

דער זעלבער קויפען האט אויפ'ן אליין פיינאלט אבגעשטעלט א צוג, ערמארדעט די מאשיניסטען און בערויבט אלע פאסאזשירען, א סך פון וועלכע עס זענען געווען יודען. ווי גרויס עס איז געווען די פאניק צווישען די פאסאזשירען בעווייזט דער פאקט, וואס זיי האבען זיך אויסגעדרוקט, אז אויפ'ן צוג איז אנגעפאלען א גאנצע באנדע פון רויבער. דער רויבער האט קיינער אפילו נישט געטראכט וועגען א ווידערשטאנד און אלע האבען אבגעגעבען אלץ וואס זיי האבען געהאט.

דער פראצעס, אויף וועלכען עס זענען ארויסגערופען געווארען 300 עדות, וועט דויערן אנ'ערך 2 וואכען.

נייע אנטיסעמיטישע מאניפעסטאציעס אין יאסי.

יאסי (יט"א) די אנטיסעמיטישע מאניפעסטאציעס הערען נישט אויף. סטודענטען שטארקע אונגרוהען זענען פארגעקומען אין דער נאכט פון שבת אויף זונטאג. האלב אכט און אוונט האבען זיך בעוויזען פאטרולען אויף די הויפט-גאסען. די סוחרים האבען תיכף פערמאכט די געשעפטען. 10 א זייגער ביינאכט האבען זיך אנגעהויבען צונויפזאמלען די מאניפעסטאנטען. די זשאנדארמען זענען געשטאנען אויפ'ן פלאץ קוזא-וואדא, ווייל עס האט זיך פערשפרייט א קלאנג, אז די סטודענטען ווילען אריינדרינגען אין האטעל קאנטינענטאל", כדי ארויסצוטרייבען פון דארט אלע יודישע איינוואוינער. דערווייל זענען געשלאגען געווארען יודישע דורכגעהער אויף דער גאס קוזא-וואדא. די פאסאזשירען, וועלכע זענען אין יענער צייט געקומען מיט'ן צוג און דורכגעפאהרען דעם מארק-פלאץ „אוניריא" זענען אויך געשלאגען געווארען. אויף דער גאס ארקי זענען אויסגעזעצט געווארען די שויבען. דער קאפע-איינגענטומער לאפעט איז געשלאגען געווארען אין זיין אייגען לאקאל. ער געפינט זיך איצט אין שפיטאל. דער „ספעקטאקל" האט געדויערט ביז 2 ביינאכט.

שרייבט אייערע קרובים אין אמעריקא,

אז איינער לאנדסמאן ג. אייזנער, שטענדיגער ניו-יארקער קארעספאנדענט פון „לאדזער טאגעבלאט", האט נאך א לאנג-יאהריגער פראקטיק אין א ניו-יארקער באנק, געעפענט פאר זיך אנ'אגענטור פון די גרעסטע שיף-קאמפאניעס און ער האט אויך בעקומען די ערלויבניש איבערצושיקען אמעריקאנער דאלאר קיין פוילען און אנדערע לענדער.

גאנץ בעזונדערע אויפמערקזאמקייט וועט געשאנקען ווערען צו די לאדזער אין אמעריקא, וואס ווילען קויפען שיפסקארטען אדער איבערשיקען אמעריקאנער דאלאר צו זייערע קרובים אין לאדז. פאר זיי וועט אויך געמאכט ווערען א ספעציעל ביליגער פרייז.

צי ערווארט איהר ווער פון אמעריקא?

אויב איהר ערווארט א בעזוך פון אמעריקאנער קרובים, אדער פריינד אין אמעריקא, דאן שרייבט צו זיי, אז אויב זיי ווילען האבען א גוטע, בעקוועמע און שנעלע רייזע און דערצו נאך אין קרייז פון זייערע לאנדסלייט, אז זיי זאלען זיך ווענדען וועגען זייער רייזע מיט איהם פערשטענדיגען. ער וועט פאר זיי אויך בעזארגען אלע נויטיגע רייזע-דאקומענטען.

צי זוכט איהר ווער אין אמעריקא?

ווען איהר ווילט וויסען ווער עס איז געפינען אין אמעריקא, וועל איך אייך אין דער הינזיכט בעהילפיג זיין. צו דעם צוועק וועט איהר מיר מוזען צושיקען די אלטע אדרעסען פון די געזוכטע, ווי אויך 1 דאלאר אויף אויסגאבען אין צוזאמענהאנג מיט'ן אויסזוכען אייערע קרובים, אדער פריינד.

דאקומענטען פון אמעריקא.

איך וועל אויך אויסארבייטען פאר אייערע קרובים אין אמעריקא אלערליי פוילישע דאקומענטען און אקטען מיט די בעשטעטיגונג פון פוילישען קאנסול, ווי וועגען קויף און פערקויף, אלערליי בעפאלמעכטיגונגען א. ז. וו. אלעס וועט בעזארגט ווערען פאר א ביליגען פרייז און מיט די גרעסטע פינקטליכקייט.

אלערליי פערזיכערונגען:

איך האב אויך בעקומען די אגענטור פון איינע גרויסע פערזיכערונגס-געזעלשאפטען און בין דעריבער אין דער לאגע צו ערלעדיגען אלע אנגעלעגענהייטען אין צוזאמענהאנג מיט אלע פערזיכערונגען, ווי אויך אין בעזארגען נייע פערזיכערונגס-פאליסעס.

פערשרייבט אייך מיין אדרעס און שיקט איבער דעם אנאנס צו אייערע קרובים אין אמעריקא:

Gustave Eisner
1133 BROADWAY
New York, n. y.

לעזט אבאנירט
דאס
„לאדזער טאגעבלאט"

20 פראצ. ביליגער!
קופאן גילטיג היינט ד. 28 מערץ 1927 קופאן
הייזענדיג דעם דאזיגען קופאן בעקומען אונזערע לעזער אין דעם
Optik-Laden A. BUKI
7 זאוואדזקא 7
ביים איינקויפען אלער ארט אויגען-גלעזער א פרייז-ערמעסיגונג פון 20 פראצ.
אלער ארט אויגען-גלעזער.
A. BUKI — Zawadzka 7

פאר 3 זל. ליכט אין שטוב עלעקטריש
קען יעדער בעקומען אויסצוצאהלען וועכענטליך פאר יעדען פ.
פ. לעווין,
קאנסטאנטינער 58,
פראנט-געוועלב.
בעמ. עלעקטרישע לאמפען און גאז-שאנטען מיט 25% ביליגער פון צעניק.

Dr. med. H. LEICHTER
קאנסטאנטינער 9, רוג זאכאדניא
טעל. 49-66.
צאהן-כירורג
ספעצ. פון כירורגישע קראנקהייטען ווי שטשעקעס, גומבאס, דושענפלעס, צאהן-פיסטולעס א.ז.וו.
נימט אן פון 3-1½ און פון 8-9 אוו., זונטאג 11-2.

יעדער איינציגער האט זיך איבערצייגט, אז פאר
מעבעל
דייוואנעס, פעלצען, ניי-מאשינען, גארדעראבען א.ז.וו.
צאהלט די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאן נארוטאוויטש 19 (דזיעלנא)
אין מעבעל-געוועלב (פריוו.-וואוינ.) שטנקעוויטש 29
ביי מיר איז שטענדיג פערש. גענוצטע מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

NERWOWI, NEURASTENICY
cierpiący na drażliwość, słabość woli, brak energji, melancholję, przesyt życia, bezsenność, ból głowy, wrażliwość nerwów, śledziennice, nerwowe zaburzenia serca i żołądka, otrzymują bezpłatnie broszurę Dr. Weisego „Cierpienia nerwów" Dr. Gebhard & Co., Gdańsk. 842

Paniom, chorym na anemję,
udzielam bezpłatnie porady, jak pozbyłam się anemji i upławów. Proszę załączyć markę na odpowiedź. Pani Kekow, Gdańsk, Langgasse 13, II. 842

דער בעוואוסטער קאליגראף
ל. בערמאן
42 נארוטאוויטשא 42
(דזיעלנא) וו. 13.
נעמט אן שילער אויף אויסלערנען שרייבען און שנעל שרייבען אין 15 לעקציעס.

מעבעל!!!
דער גרעסטער אויסוואהל פון קאמפלעט-איינריכטונגען און איינצעלנע מעבעל-שטיקער צו בעקומען נאר אין לאגער פון ה'
ווינטער
41 קילינסקיעגא 41
אין פראנט-געשעפט.
בעמ.: איך קויף גענוצטע מעבעל און צאהל די העכסטע פרייזען.

והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת?
פארוואס לויפט יעדער אין ביורא פיעטריקאווער 17? ואמרת אליו, זאלסט דו איהם זאגען, אז אין דעם ביורא פיעטריקאווער 17, דורכגאנג (זאכאדניא 52) ווערט לויט'ן אוסטאוו געוויסענהאפט ערלעדיגט אלערליי ביטעס, קלאוזולעס זאוועס, בעזיפעטשעניעס אויך אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס, עקזעקוציעס, אדווענציעס, רעקורסען — וועגען מאנדאטען, פעטער אין קאמיסאר-וזשאנדע ביטעס אין אלע פאליציי-בעצירקען, שותפות-אקטען, סטאטוטען, אקטען אינטערוויזיעס, אקטען דאראווזנעס, קארנע ספראוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.
שנעל, רעעל און ביליג!
מיט אכטונג י. מאנעלא רעכטסקאנסולענט
פיעטריקאווער 17, זאכאדניא 52.

וויכטיג פאר דאמען!!!
מאכט איך די עלעגאנטסטע דאמען-הייטע נאך דער לעצטער פאריזער מאדע און די עלעגאנטסטע הייטען איבערארבייטעט איך אויף גענצליך נייע. געדענקט די אדרעס:
נאר פאר 2.50 זל.
23 זאוואדזקא 23
אין הויף, 2-טען איינגאנג, ליגקס פארטער.
מערכען בעמערקט זיידענע, שמרוי מיט זיידע אויף פילץ-הוטע אין אלע פארבען אין פיינסטער
בעמ. 7 נאר פאר זל.
„TOLA" אויספיהרונג

דאנקזאגונג.

דערמיט דריקען מיר אויס אונזער איניגסטען דאנק דער געזעלשאפט „טאז" ובפרט די ה'ה ד"ר פעלדמאן און ליטוואק פאר די געשפענדעטע 20 פאר שיך פאר די 20 תלמידים פון דער ת"ת. גלייכצייטיג דאנקען מיר דעם „דזשאינט" פאר די געשפענדעטע 10 פאר שיך.
מיט אכטונג
ועד תלמוד תורה דאלשטאט
ברושעזשינער 23.

קאנקורס.

אין דער ת"ת דאלשטאט, ברושעזשינער 23, קענען זיך מעלדען 2 טיכטיגע מלמדים צו התחלת גמ' ותנ"ך און צו גמ' ותוס' ותנ"ך. אויך ערענטליכע קינדער פון די זעלבע כתות קענען זיך מעלדען צום איינשרייבען אין די קאנצעלאריע פון ת"ת פון 4—7 נאכם.
כל הקודם זכה! ועד התלמוד תורה.

פאדערט איבעראל

נאר פאטענטירטע
פעלד-בעטען
פערזעהן מיט דער פאבריקס-מארקע
Palma-Patent
פאר וועלכע מיר גאראנטירען.
אויך שטעטס אויף לאגער אין א גרויסען אויסוואהל: ניקעל-בעטען קינדער-בעטען, אמעריקאנעס, קינדער-וועגעלעך, הויכע קינדער-בענקלעך, שעזלאנגען און געבעטע מאטראצען.
ביליגסטע פרייזען! • רעעלסטע בעהאנדלונג!
לאדז, פולנאצנא 24, טעל. 31-85.

לעטשניצע
17 זגערסקא 17, טעל. 16-33.
אלערליי קראנקהייטען ווערען עמפאנגען דורך ספעציאליסטען-דאקטוירים פון 9 פריה ביז 6 אוונט.—מאסאזש, עלעקטריזאציע, פאקען-שטעלען, קינסטליכע בערגזאנ-ן-בעשטראלונגען, אימפונגען געגען שקארלאטינע.

זעזאנייעס
אויף פאדאטעק דאכאדאווי
(podatek dochodowy 1927)
שרייבט דאס רעכטס-קאנסולטענטען-ביורא
זינגער, זאכאדניא 36.
(דער טערמין איז ביז'ן 31 ד. ח.)

אבאנעמענטס-פרייז: פאר א חודש אין פוילען 5 זל., אין פראנקרייך און בעלגיען—20 פראנק, אין אנדערע לענדער—1,25 דאלאר.
אנאנסען-פרייז: פאר א מילימעטער-שורה פאר'ן טעקסט 16 גראשען, הינטער טעקסט 24 גר.. אין טעקסט 45 גר., פרעטענ 60 גר.. נאכ'ן טעקסט 12 גר., פאר אויסלענדישע אנאנסען 100% טייערער. אויסער דער שטאט—מיט 50% טייערער.

Redaktor-wydawca: E. Hambarski   Tłocznia U. i M. Hambarskich w Łodzi, Piotrkowska 16